

155.2

ส 184 ป

ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น

ปริญญาโท

ของ

สถิตย์ ภัศระ

6 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

กันยายน 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

185255

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาโทฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รศ.ดร. ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร. ปรีชา ธรรมมา)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.ดร. ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร. ปรีชา ธรรมมา)

..... กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ประณต คำจิม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาโทฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ ..25.. เดือน ..กันยายน.. พ.ศ. 2535

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ทั้งนี้เนื่องจากความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน ศาสตรภัทร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมมา ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดในการท้าวิจัย รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งงานแก้ที่ช่วยย่นท้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประธต เค้านิม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำ เพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคุณ โรงเรียนเทพลีลา โรงเรียนศรีพศดา โรงเรียนกุนนทีรุทธธารามวิทยาคุณ โรงเรียนแจรงร้อนวิทยา โรงเรียนมัธยมวัดคางคกนอง ซึ่งให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการทำแบบทดสอบ และตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณน้องสาว นงลักษณ์ ภัสระ ที่เป็นกำลังสำคัญช่วยพิมพ์ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ รวมทั้งผู้ที่ให้กำลังใจอีกหลายท่านซึ่งมิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้

สติตย์ ภัสระ

กันยายน 2535

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	ความภาคภูมิใจในตนเอง	13
	บทบาทการนำครอบครัวของบิดา มารดา กับความภาคภูมิใจในตนเอง ...	21
	ความพึงพอใจในครอบครัวกับความภาคภูมิใจในตนเอง	24
	การสนับสนุนทางสังคม	26
	เพศกับความภาคภูมิใจในตนเอง	28
	ระดับชั้นเรียน (อายุ) กับความภาคภูมิใจในตนเอง	29
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความภาคภูมิใจในตนเอง	30
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	32
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	34
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
	การวิเคราะห์ข้อมูล	46
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	73
จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	73
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	74
วิธีดำเนินการวิจัย	76
การวิเคราะห์ข้อมูล	78
สรุปผลการวิจัย	80
ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	102
ประวัติย่อของผู้วิจัย	131

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงเขต โรงเรียน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	35
2	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ..	57
3	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด และคะแนนเต็มของตัวแปรต่าง ๆ	59
4	เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่พบทางภาครอบครัว ของบิดามารดาแตกต่างกัน	60
5	เปรียบเทียบความแตกต่าง เป็นรายชื่อสำหรับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล วัยรุ่นที่พบทางภาครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน	61
6	เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจใน ครอบครัวต่างกัน	62
7	เปรียบเทียบความแตกต่าง เป็นรายชื่อสำหรับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล วัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่างกัน	63
8	เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคม ต่างกัน	64
9	เปรียบเทียบความแตกต่าง เป็นรายชื่อ สำหรับความภาคภูมิใจในตนเองของ บุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน	65
10	เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน	66
11	เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้น เรียนต่างกัน.....	67
12	เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่างกัน	67
13	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนาย และระหว่างตัวเกณฑ์ กับตัวทำนาย	69

14	แสดงการหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ ในการทำนายความภาคภูมิใจในตนเอง ของบุคคลวัยรุ่น	71
15	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของ แบบทดสอบความพึงพอใจในครอบครัว โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนเป็นรายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ (Item-Test Correlation)...	128
16	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของ แบบทดสอบการสนับสนุนทางสังคม โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนเป็นรายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ (Item-Test Correlation)...	129
17	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ ความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนเป็น รายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ (Item-Test Correlation).....	130

ภูมิหลัง

มีจิตลักษณะหลายอย่างที่นักจิตวิทยา พบว่า มีความสำคัญในการเอื้อต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติอยู่หลายประการ จิตลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง ได้แก่ จิตลักษณะที่บุคคลมองดูตัวเองว่ามีคุณค่า (self-esteem or self-worth) เป็นจิตลักษณะที่ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดขึ้นโดยรีบด่วนกับเด็กและเยาวชนไทยของเรา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมตัวเยาวชนเหล่านี้ ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป (จรรยา สุวรรณทัต. 2531 : 48) หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลงแล้ว มีหลายประเทศด้วยกัน เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ซึ่งต่างก็จัดว่าเป็นประเทศที่มีอัตราการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วและสูง ได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงทรัพยากรบุคคล โดยสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญ คือ สร้างความรัก และเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะเขาตระหนักว่าการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าได้ั้น จำเป็นต้องปลูกฝังลักษณะที่สร้างเสริมให้บุคคลมีความภาคภูมิใจในตนเอง จึงทำให้บุคคลสร้างสรรคงาน อันจะนำสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ (เนภาพร พุ่มพฤษ. 2529 : 15) สำหรับในประเทศไทยจากรายงานประเมินผลการพัฒนาในระยะครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2532 : 37-44) รัฐบาลก็ได้ปรับแนวทางการพัฒนาสังคม จากที่ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาสังคมส่วนรวม มาให้ความสำคัญแก่การพัฒนาสังคมในระดับพื้นฐาน คือ ระดับคน ครอบครัวและชุมชน อันเป็นส่วนย่อยของสังคมให้มากขึ้น ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าคน เป็นทรัพยากรอันมีค่าสำคัญยิ่งของประเทศ หากได้มีการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสูงขึ้นไปแล้ว ก็ย่อมจะส่งผลให้ชุมชนและสังคมโดยรวมมีคุณภาพดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึภาคภูมิใจในวัยรุ่น จึงมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านสังคมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อรับกับสภาพใหม่ของการเป็นผู้ใหญ่ และประสบการณ์ที่บุคคลวัยรุ่นแต่ละคนประสบจะแตกต่างกันออกไปทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ สุดแล้วแต่ภูมิหลังจากครอบครัวและลักษณะพื้นฐานของเด็กเป็นสำคัญ ในบางครั้งบุคคลวัยรุ่นจะเกิดความรู้สึกไม่สมหวัง และพิจารณามองตนเองว่าต้องทางสถานภาพทางสังคมและอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่บุคคลวัยรุ่นนี้มีความสามารถใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ตัวอย่าง เช่น บุคคลวัยรุ่นที่มีความสามารถบางคนเมื่อสอบไม่ได้ผลในระดับสูงเท่าที่ตนต้องการ ก็จะประเมินตนเองผิด ๆ ว่าไร้ค่า และอาจหาทางออก หรือแก้ปัญหาด้วยการทำลายตัวเองถึงแก่ชีวิต เป็นต้น เพราะเกิดความผิดหวังอย่างรุนแรง บิดามารดาและผู้ใหญ่จึงจำเป็นต้องคอยดูแลเอาใจใส่ เพื่อไม่ให้ความรู้สึกเช่นนี้เกิดกับบุคคลวัยรุ่น แต่ถ้าเกิดขึ้นต้องรีบหาทางแก้ไข เพราะสิ่งนี้จะ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และลักษณะทางจิตใจของบุคคลวัยรุ่นเป็นอย่างมาก บิดามารดาควรเปิดโอกาสให้บุคคลวัยรุ่นได้มีโอกาสค้นพบตัวเองในด้านที่สร้างสรรค์ รู้ทั้งจุดดีและจุดอ่อนในตนเอง เพื่อการพัฒนาให้ดีขึ้น และสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง คำนิยมที่บุคคลมีต่อคุณค่าของตัวเองนี้ จึงเป็นเรื่องสำคัญ สมควรต่อการปลูกฝังให้เกิดขึ้นต่อบุคคลวัยรุ่น เพราะเป็นประโยชน์ไม่เพียงต่อการพัฒนาตนเองของบุคคลวัยรุ่นเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคม และป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ชอบไม่ควร เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว อันธพาล ไม่ให้เกิดในสังคมได้ด้วย (จรรยา สุวรรณทัต. 2531 : 48)

จากการศึกษาเกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ โดยสำรวจจากบุคคลแต่ละช่วงอายุ พบว่า บุคคลในช่วงวัยรุ่นให้ความสำคัญต่อความต้องการภาคภูมิใจ (Esteem Need) สูงกว่าช่วงวัยอื่น และทางจิตวิทยาพัฒนาการระยะวัยรุ่นยังเป็นระยะที่บุคคลพัฒนาเอกลักษณ์ (identity) ของตนเอง มีการตรวจสอบและประเมินค่าตนเองทางด้านกายภาพ สังคม และ อารมณ์ โดยดูจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด และสังคมโดยรวม ๆ รวมทั้งต้องการความรู้สึกว่าชีวิตของตนมีคุณค่า การศึกษาความรู้สึกนี้ในบุคคลวัยรุ่นจึงมีความสอดคล้องและเหมาะสม (Burns. 1979 : 173, Erikson. 1968 : 128-135, Goebel and Brown. 1981 : 809-815, Hurlock. 1973 : 111)

ความภาคภูมิใจในตนเอง มีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกว่า ตน เป็นที่ยอมรับและต้องการของผู้อื่น มีความสามารถ มีเกียรติ คุณค่า ศักดิ์ศรี และมีประโยชน์ต่อสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนพลังที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยความมั่นใจ ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีอุปนิสัยร่าเริง วิดกกังวลต่ำ ปรับตัวได้ดี อยากรู้ อยากรูเห็น เป็นคนเด่น มีความสัมพันธ์ในกลุ่มดี ซื่อสัตย์ต่อตนเอง และใช้กลไกในการป้องกันตัวเองน้อยมาก นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ปรากฏคู่กับความสามารถทางการเรียน เนื่องจากผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ จึงกล่าวได้ว่า ความรู้สึกนี้นอกจากจะมีความสำคัญต่อชีวิตในด้านต่าง ๆ ยังมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย (Coopersmith. 1984 : 1, McCandless. 1967 : 203-204) ในทางตรงข้ามบุคคลที่ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง จะเป็นคนขลาดกลัว กลัวการเสี่ยง การเปิดเผยตนเอง และกลัวอนาคต ความกลัวจะนำไปสู่ความวิตกกังวลซึ่งเป็นความรู้สึกไร้ความสามารถที่จะช่วยตนเอง คับข้องใจ ไขว่คว้าในความสามารถของตน และมีอารมณ์เป็นทุกข์ (dysphoric emotion) จึงค่อย ๆ ทาลายชีวิตที่มีความสุขและเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตไปถึงวุฒิภาวะอย่างเต็มที่ รวมทั้งขาดความรับผิดชอบต่อการกระทำและชีวิตของตนเอง (Kalellis. 1982 : 127, Staub. 1980 : 11)

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (Coopersmith. 1981 : 236) พบว่า ตัวแปรภายนอก เช่น สถานะทางเศรษฐกิจระดับการศึกษาตำแหน่งงานของบิดามารดา ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก ตัวแปรที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก คือ สภาพภายในบ้าน และลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างกันของบิดามารดาและบุตร โดยมีเงื่อนไขคือ

1. บิดามารดาให้การยอมรับเด็กทั้งหมดทุกเรื่อง หรือ เกือบทั้งหมด
2. บิดามารดาออกขอบเขตการกระทำไว้ให้ชัดเจน และคอยดูแลให้เป็นไปตามนั้น
3. บิดามารดาให้ความนับถือ และให้เสรีภาพต่อการกระทำของบุตร ถ้าเห็นว่าอยู่ในขอบเขตที่กำหนดให้

การรับรู้สภาพภายในบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ย่อมทำให้บุตรเกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมจากบิดามารดาและกลุ่มเพื่อน น่าจะเกี่ยวข้องกับความสามารถในตนเองของบุตร โดยเฉพาะบุตรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่ง คูเปอร์สมิธ (Lefrancois. 1984 : 340-342 ; citing Coopersmith. 1967) พบว่า เด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง มีความขัดแย้งกับครอบครัวน้อยกว่าเด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ และครอบครัวของเด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง จะใช้รูปแบบประชาธิปไตยมากกว่าวิธีอื่นในการตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงระดับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น และศึกษาว่า บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัวของบุคคลวัยรุ่น และการสนับสนุนทางสังคม จะมีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นหรือไม่ ตลอดจนตรวจสอบดูว่าตัวแปรใดที่มีความสำคัญเรียงตามลำดับ ในการสามารถทำนาย ความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลวัยรุ่นได้พัฒนา และส่งเสริมให้บุคคลวัยรุ่นเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง อันเป็นบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาถึง ระดับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างของความภาคภูมิใจของบุคคลวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ ได้แก่
  - 2.1 บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา
  - 2.2 ความพึงพอใจในครอบครัว
  - 2.3 การสนับสนุนทางสังคม
  - 2.4 เพศ
  - 2.5 ระดับชั้นเรียน
  - 2.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อใช้ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และตัวแปรด้านชีวสังคม เป็นตัวพยากรณ์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการศึกษาค้นคว้า ทำให้ทราบถึงระดับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น
2. ผลของการศึกษาค้นคว้า ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ตลอดจนทำให้ทราบถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่มีความสำคัญเรียงตามลำดับซึ่งสามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นภายในขอบเขตของการวิจัย
3. ผลของการศึกษาค้นคว้า สามารถทำให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลวัยรุ่น เช่น บิดามารดา ครู-อาจารย์ ฯลฯ ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและปลูกฝังความภาคภูมิใจในตนเองให้กับบุคคลวัยรุ่น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของบุคคลวัยรุ่น และสังคมต่อไป
4. ผลของการศึกษาค้นคว้า สามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ที่มีบิดามารดาที่แท้จริงอยู่ด้วยกัน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนที่เปิดทำการสอนทั้งมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 83 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างประชากรด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 1 ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

1.1 บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา แบ่งเป็น

บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว

มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว

บิดาและมารดาต่างมีบทบาทพอ ๆ กันในการนำครอบครัว

1.2 ความพึงพอใจในครอบครัว แบ่งเป็น

ความพึงพอใจในครอบครัวสูง

ความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง

ความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ

1.3 การสนับสนุนทางสังคม แบ่งเป็น

การสนับสนุนทางสังคมจากบิดามาก

การสนับสนุนทางสังคมจากมารดามาก

การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดามาก

การสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนมาก

การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-กลุ่มเพื่อนมาก

การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา-กลุ่มเพื่อนมาก

การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-กลุ่มเพื่อนมาก

การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-กลุ่มเพื่อนน้อย

1.4 เพศ แบ่งเป็น

เพศชาย

เพศหญิง

1.5 ระดับชั้นเรียน แบ่งเป็น

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

ความภาคภูมิใจในตนเอง

ตอนที่ 2 ศึกษาการพยากรณ์ความภาคภูมิใจในตนเองตามตัวแปร ต่อไปนี้

1. ตัวแปรอิสระหรือตัวพยากรณ์ ได้แก่

- บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา
- ความพึงพอใจในครอบครัว
- การสนับสนุนทางสังคม
- ตัวแปรด้านชีวสังคม

2. ตัวแปรตามหรือตัวเกณฑ์ ได้แก่

- ความภาคภูมิใจในตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนตามความรู้สึก และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเอง ในเรื่องของความสำเร็จ ความล้มเหลว การยอมรับตนเอง การยอมรับจากคนอื่น การมีความสามารถเพียงพอในการทำสิ่งต่าง ๆ การมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคม ความภาคภูมิใจในตนเองดังกล่าว วัดได้จากแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของ นภาพร พุ่มพฤษ์ (2529 : 151-153) ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงประเมินค่าชนิด 5 อันดับ ระดับความภาคภูมิใจในตนเองจะ ได้จากคะแนนรวมของการตอบแบบทดสอบ ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบสูง แสดงว่าเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบปานกลาง แสดงว่าเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองปานกลาง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ โดย

ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบสูงกว่าค่า $\bar{X} + 1S.D.$

ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองปานกลาง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบอยู่ในระหว่างค่า $\bar{X} - 1S.D.$ และ $\bar{X} + 1S.D.$

ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบต่ำกว่าค่า $\bar{X} - 1S.D.$

2. บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา หมายถึง การที่บิดามารดามีอำนาจตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว รวมถึงภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่บิดามารดาปฏิบัติต่อครอบครัว ในด้านกรอาหารรายได้ การใช้จ่าย การเรียนและการเลือกอาชีพของบุตร การออกกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ภายในบ้าน การลงโทษ การแก้ไขและตัดสินปัญหาทั่วไป การอบรมเลี้ยงดู การให้กำลังใจ และการให้คำปรึกษา การติดต่อกับภายนอกบ้าน บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา วัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยคำถามแบบมี 3 ตัวเลือก โดยให้ผู้ตอบเลือกผู้ที่มีบทบาทในการนำครอบครัวแบ่งออกเป็น

บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว หมายถึง การที่ผู้ตอบได้ความถี่จากบทบาทบิดา ในแบบทดสอบวัดบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาสูงสุด

มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว หมายถึง การที่ผู้ตอบได้ความถี่จากบทบาทมารดา ในแบบทดสอบวัดบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาสูงสุด

บิดาและมารดาต่างมีบทบาทพอ ๆ กันในการนำครอบครัว หมายถึง การที่ผู้ตอบได้ความถี่จากบทบาทบิดาและมารดา ในแบบทดสอบวัดบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาสูงสุด

3. ความพึงพอใจในครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจของบุคคลวัยรุ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติของบิดามารดาต่อตนเองในด้านต่าง ๆ คือ การเรียน การแต่งกาย การใช้เงิน การเลือกอาชีพ การปกครอง การคบเพื่อน สุขภาพและสันตนาการ ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี มารยาทและเรื่องส่วนตัวอื่น ๆ ความพึงพอใจในครอบครัววัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ ระดับความพึงพอใจในครอบครัวจะได้จากคะแนนรวมของการตอบแบบทดสอบ ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบสูง แสดงว่า เป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบปานกลาง แสดงว่า เป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบต่ำ แสดงว่า เป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ โดย

ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบสูงกว่าค่า $\bar{X} + 1S.D.$

ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองปานกลาง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบอยู่ในระหว่างค่า $\bar{X} - 1S.D.$ และ $\bar{X} + 1S.D.$

ผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบต่ำกว่าค่า $\bar{X} - 1S.D.$

4. การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การรับรู้บุคคลของวัยรุ่นเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือด้านจิตใจ เช่น ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร และการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ด้านข่าวสารข้อมูล และด้านการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ การสนับสนุน

ทางสังคม วิชาได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า ชนิด 5 อันดับ โดยแบ่งเป็น

- การสนับสนุนทางสังคมจากบิดามาก หมายถึง การที่ผู้ตอบได้คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา ในแบบทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ย
- การสนับสนุนทางสังคมจากมารดามาก หมายถึง การที่ผู้ตอบได้คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมจากมารดา ในแบบทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ย
- การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดามาก หมายถึง การที่ผู้ตอบได้คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมจากทั้งบิดาและมารดา ในแบบทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ย
- การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก หมายถึง การที่ผู้ตอบได้คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ในแบบทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ย
- การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-เพื่อนมาก หมายถึง การที่ผู้ตอบได้คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมจากทั้งบิดาและเพื่อน ในแบบทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ย
- การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา-เพื่อนมาก หมายถึง การที่ผู้ตอบได้คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมจากทั้งมารดาและเพื่อน ในแบบทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ย
- การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนมาก หมายถึง การที่ผู้ตอบได้คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมจากทั้งบิดา มารดา และเพื่อน ในแบบทดสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ย
- การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนน้อย หมายถึง การที่ผู้ตอบได้คะแนนรวมการสนับสนุนทางสังคมจากทั้งบิดา มารดา และเพื่อน ในแบบทดสอบต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

5. ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับการศึกษาของบุคคลวัยรุ่น แบ่งเป็น

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นระดับชั้นเรียนค่า

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นระดับชั้นเรียนสูง

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสำเร็จในการเรียนโดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยที่สอบได้เมื่อปีที่แล้วของบุคคลวัยรุ่นแต่ละคน แล้วนำมาเรียงกันจากสูงสุดถึงต่ำสุด แล้วแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ผู้ที่สอบได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในกลุ่ม 25 % บนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ผู้ที่สอบได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในกลุ่ม 50 % กลางของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ผู้ที่สอบได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในกลุ่ม 25 % ล่างของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

7. บุคคลวัยรุ่น หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ทั้งชายและหญิง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร

8. ตัวแปรด้านชีวสังคม หมายถึง ตัวแปรที่เป็นลักษณะส่วนบุคคล รวมถึงสภาพแวดล้อมของบุคคลวัยรุ่น ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร เพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นในครั้งนี ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียงลำดับในการเสนอ ดังหัวข้อ ต่อไปนี้ คือ

1. ความภาคภูมิใจในตนเอง
  - แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน
  - ลักษณะของผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง-ต่ำ
  - พัฒนาการของความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล
2. บทบาทการนำครอบครัวของบิดา มารดา กับความภาคภูมิใจในตนเอง
3. ความพึงพอใจในครอบครัวกับความภาคภูมิใจในตนเอง
4. การสนับสนุนทางสังคม
  - ความหมาย
  - การสนับสนุนทางสังคมกับความภาคภูมิใจในตนเอง
- 5.เพศกับความภาคภูมิใจในตนเอง
6. ระดับชั้นเรียน (อายุ) กับความภาคภูมิใจในตนเอง
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความภาคภูมิใจในตนเอง

ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem)

แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน

ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นการตัดสินคุณค่าของ ตน (self) และแสดงออกมาให้เห็นในรูปของทัศนคติที่คนนั้นมีต่อตนเอง (Mussen, Conger and Kagan. 1961 : 489) ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของมโนภาพแห่งตน คิงเมเยอร์ (นารา วีรเนตร. 2528 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Dinkmeyer. 1965 : unpagged) กล่าวว่า "ปรัชญาที่เกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน ในเรื่องความนึกคิดว่าตนนั้นคือใคร ความภาคภูมิใจในตนเองย่อมเป็นผลมาจากการกระทำ และการมองดูตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง"

การพิจารณาความหมายของ ตน ในแง่ปรัชญาจะเป็นค่านามธรรมที่หมายถึงเอกลักษณ์ของบุคคลที่เป็นอยู่ ซึ่งหมายรวมถึง ลักษณะทางกายภาพ ความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถในด้านต่าง ๆ บุคลิกภาพและการแสดงออกในการติดต่อสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม แต่ในทางจิตวิทยาจะมอง ตน ในแง่ของการเรียนรู้ โดยเป็นการรับรู้ในด้านต่าง ๆ จากการใช้ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และกระบวนการของประสบการณ์ทางสังคม ตน ในทางจิตวิทยาจึงมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า มโนภาพแห่งตน (Mead. 1962 : 135, 162)

มโนภาพแห่งตน (self-concept) มีลักษณะเป็นหน่วยรวมของความคิดที่มีระบบประกอบด้วยความรู้คุณลักษณะของสิ่งที่เป็น "ตัวฉัน" และการรับรู้ความสัมพันธ์ที่ "ตัวฉัน" มีกับผู้อื่นและสิ่งอื่น รวมทั้งค่านิยมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เหล่านี้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งในขณะรู้ตัวและไม่รู้ตัว การรับรู้ตนเองจะเป็นในแง่ของความสามารถ คุณค่า ค่านิยม ข้อจำกัด ฯลฯ จึงเป็นรายละเอียดของเนื้อหาที่บุคคลใช้เพื่อชี้บอกรวมชาติของตนเอง และใช้ในการเปรียบเทียบกับผู้อื่น โดยอาศัยประสบการณ์ของการปะทะสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลรอบข้างว่า ตนเองสามารถทำอะไรได้บ้าง มโนภาพแห่งตนจึงเป็นเรื่อง

ของความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะของตนเอง ซึ่งอาจไม่ตรงกับที่เป็นจริง แต่เป็นเหมือนข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับจุดอ่อน-จุดแข็ง ที่มีความเจริญงอกงาม (growth) ที่เป็นไปได้ และรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมตามปกติของตน สิ่งเหล่านี้ไม่มีลักษณะคงที่แน่นอน สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้เป็นเหมือนข้อผูกมัดที่คนใช้กับตนเอง และมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมที่แสดงออก (Calhoun and Morse. 1977 : 319 ; Rogers. 1959 : 200)

จากการมีมโนภาพต่อตนเอง บุคคลจะประเมินมโนภาพแห่งตนออกมาเป็นความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้านผลงาน ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ นามมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานและค่านิยมส่วนบุคคล แล้วตัดสินออกมาเป็นคุณค่าของตน ความรู้สึกต่อตนเองอาจเป็นไปโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ แต่จะแสดงให้บุคคลอื่นเห็นได้ด้วยลักษณะท่าทาง หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก ความภาคภูมิใจในตนเองเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์เรื่องความสำเร็จ และการทำสิ่งต่าง ๆ ได้บรรลุตามเป้าหมาย ส่งผลให้ได้รับความชื่นชมจากพ่อแม่หรือคนอื่น ๆ เป็นการสะสมความพึงพอใจต่อตนเองขึ้นมาทีละน้อย กลายเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นถึงความสามารถที่จะก้าวไปได้ถึงคุณค่า (value) ที่ได้ตั้งไว้ ถ้าทำได้สำเร็จก็จะเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองในที่สุด (Branden. 1981 : 124 ; Calhoun and Morse. 1977 : 318-322 ; Coopersmith. 1981 : 236)

เพื่อให้เข้าใจกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองยิ่งขึ้น วิลเลียม เจมส์ (Bruno. 1983 : 360 citing William James. 1980) ได้เสนอเป็นสูตร ดังนี้

$$\text{ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem)} = \frac{\text{ความสำเร็จ (Success)}}{\text{ความคาดหวัง (Pretentions)}}$$

ตามสูตรนี้ ความสำเร็จ หมายถึง การประสบความสำเร็จที่แท้จริงหรือความสามารถที่บรรลุได้ของบุคคล ความคาดหวัง หมายถึง ความคาดหวังหรือเป้าหมายที่บุคคลตั้งไว้จากสูตรของเจมส์นี้ ทำให้เห็นลักษณะที่สำคัญของความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นเรื่องอัตวิสัย (Subjective) เพราะเป็นการประเมินส่วนตัวหรือส่วยบุคคล

มาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น ความต้องการความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในขั้นที่ 4 รองลงมาจากความต้องการบรรลุสังการแห่งตน (self-actualization) ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเกิดขึ้นจากการที่ผู้อื่นให้การยอมรับโดยดูจากการตอบสนองของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนรุ่นเดียวกัน และมักต้องอาศัยความเชี่ยวชาญหรือความสามารถบางอย่างของบุคคลนั้นมาประกอบด้วย การประเมินจะออกมาในรูปของทัศนคติหรือความเชื่อว่าจะประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการกระทำสิ่งต่าง ๆ จะต้องใช้ความพยายามมากเท่าใด จะเสียใจหรือไม่ ถ้าล้มเหลว หากประเมินแล้วอยู่ด้านบวกก็จะเกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน ความรู้สึกนี้หากได้รับการตอบสนองจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตน มีความเข้มแข็ง ความสามารถเพียงพอที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ รู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์ และมีความสำคัญต่อโลก และหากไม่ได้รับการตอบสนองจะรู้สึกมีมด้อย อ่อนแอ ช่วยตัวเองไม่ได้ ซึ่งคนทั่วไปส่วนปรารถนาที่จะมีความมั่นคง มีการประเมินคุณค่าตนเองสูง นับถือและภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งได้รับการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น ในทางจิตวิทยาความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองนับเป็นสิ่งที่ดี เพราะช่วยเตรียมสภาวะทางจิตให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับความคาดหวังในความสำเร็จ การได้รับการยอมรับและความเข้มแข็งทางจิตใจ จะเป็นผลให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น

มาสโลว์แบ่งความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเห็นคุณค่าของตัวเอง การยอมรับนับถือและการประเมินค่าตนเอง ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ ความต้องการมีความเข้มแข็ง (strength) ผลสัมฤทธิ์ (achievement) ความสามารถเพียงพอสำหรับการทำสิ่งต่าง ๆ (adequacy) ความเชี่ยวชาญและความสามารถ (mastery and competence)

ความเชื่อมั่น (confidence) ความมีอิสระเสรีและความเป็นไทแก่ตนเอง
(independence and freedom)

2. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความเห็นคุณค่าจากผู้อื่น เป็นความต้องการมีชื่อเสียงหรือเกียรติยศ ตำแหน่ง ความรุ่งเรือง มีอำนาจเหนือผู้อื่น ได้รับการยอมรับและความสนใจมีความสำคัญ มีศักดิ์ศรีหรือเป็นที่น่าชมเชยของผู้อื่น (Maslow. 1970 : 45-46 ; Coopersmith. 1981 : 236 ; citing Maslow. 1954)

จากการศึกษาความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า มีผู้ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้ หมายเิง :-

- คุณค่าที่คนให้กับตนเองโดยพิจารณาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในเรื่อง ความสามารถ ความสำเร็จ-ล้มเหลว การยอมรับ-ปฏิเสธตนเอง การพึ่งตนเอง รวมทั้ง การตัดสินของบุคคลอื่น ๆ ที่ตนให้ความสำคัญด้วย (Elder. 1968 : 258 ; Gelfand. 1962 : 259 ; นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. 2519 : 6-7)

- สิ่งซึ่งบอกระดับความสอดคล้องกันระหว่าง ตน ที่เป็นจริง กับ ตน ในอุดมคติ (Butler and Haigh. 1954 : 56)

- การประเมิน ตน ออกมาในรูปคำศัพท์ต่าง ๆ กัน เช่น การยอมรับตนเอง ความมั่นใจในตนเอง ความยอมรับนับถือในตนเอง ความพอใจในตนเอง ความมีคุณค่าของตนเอง และความรู้สึกถึงความสามารถของตน (Tharenou. 1979 : 317 ; citing Wells and Marwell. n.d. : unpagged)

- ความรู้สึกทางบวกหรือลบต่อตนเอง (Rosenberg. 1979 : 30)

- ความรู้สึกต่อสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น (Suls and Miller. 1977 : 72)

- ความรู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความหมาย มีความสามารถเพียงพอที่จะเอาชนะสิ่งแวดล้อมและทำอะไรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ (กาญจนา พงศ์พฤกษ์. 2523 : 38 ; Stagner. 1961:197)

- ความเชื่อที่เกิดจากการประเมินตนเอง และมีช่วงต่อเนื่องไปตั้งแต่บวกถึงลบ (Burns. 1979 : 57)

- การประเมินคุณค่าของมโนภาพแห่งตนและเก็บรักษาผลการประเมินนั้นไว้ แสดงถึงความรู้สึกยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง และชี้บอกขอบเขตที่คนนั้นเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ มีความสำคัญ ได้รับความสำเร็จและมีคุณค่า (Coopersmith. 1984 : 5)

กล่าวโดยสรุป ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของตน ตามความรู้สึกและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเอง ในเรื่องความสำเร็จ ความล้มเหลว การยอมรับตนเอง การยอมรับจากคนอื่น การมีความสามารถเพียงพอในการทำสิ่งต่าง ๆ การมีคุณค่า และความสำคัญต่อสังคม

ลักษณะของผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง-ต่ำ

จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง พบว่า เป็นคนร่าเริง ชอบพูดแสดงความคิดเห็น เป็นฝ่ายเปลี่ยนหรือพูดชักนำคนอื่นมากกว่าจะเป็นเพียงผู้ตามหรือผู้ฟังการอภิปราย-โต้เถียง มองสิ่งต่าง ๆ ในด้านดี โดยประเมินอย่างรอบคอบถึงความสามารถ ทักษะทางสังคม และคุณสมบัติของตนมากกว่าการคิดขึ้นเอง ไม่พะวงแต่เรื่องตน จึงทำให้มีเวลาสำหรับสิ่งต่าง ๆ ภายนอก นอกจากนี้ยังมีทัศนคติและความคาดหวังในสิ่งที่ดี กว้างขวางในหมู่เพื่อน มั่นใจในการกระทำ กล้าแสดงออกแม้รู้ว่าจะโดนคัดค้าน ไม่ยุ่งยาก ในการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับให้สังคมกำหนดการกระทำของตน ใฝ่ใจ ใช้ชีวิตอย่างยืดหยุ่น ช่างคิด สามารถหาทางออก และมีการตีความที่เป็นของตนเอง และที่สำคัญคือ พึ่งความคิดความรู้สึกของตนเอง เชื่อมต่อการตอบสนอง หรือการตัดสินใจ ของตน มั่นคงทางด้านจิตใจ มีความวิตกกังวลน้อย มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ มากกว่า โดยรวม ๆ แล้วจะมีความสุข และใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า (Bass. 1960 : 129, 299 ; Coopersmith 1971 : 345, 1981 : 62, 70) ยิ่งมีความรู้สึกนี้สูงเท่าใดก็ยิ่งตั้งเป้าหมายไว้สูงขึ้นและท้าทายขึ้นเท่านั้น กระตือรือร้นต่อสิ่งใหม่ ๆ และสิ่งที่ท้าทาย พอใจงานที่ได้ใช้ความสามารถเต็มที่ อยากรู้อยากเห็น และใจกว้าง สามารถยอมรับผู้อื่นได้มาก (Branden. 1981 : 131 ; Jersild, Telford and Sawrey. 1975 : 177, 190) และผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงมักได้รับผลสำเร็จด้านวิชาการ (Mussen, Conger and Kagen. 1969 : 492)

สำหรับผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ จะเชื่อในความด้อยของตน ขาดความ
 เกื้อกูลในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แปลกไปจากธรรมดา พยายามทำสิ่งที่สังคม
 ยอมรับ เป็นคนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวน้อย (เก็บตัว) ชอบเป็นผู้ฟังมากกว่าจะแสดงบทบาท
 ไม่กล้ายุ่งเกี่ยวกับการกระทำที่อาจถูกปฏิเสธ หรือได้รับคำตำหนิ จึงไม่อาจเป็นผู้หน้าที่
 สร้างความคิดใหม่ ๆ หรือแสดงตนอยู่ในตำแหน่งที่ต้องเผชิญกับปฏิบัติการหลาย ๆ แบบ
 กลัวการทำให้ผู้อื่นโกรธ วิตกกังวลกับคำวิจารณ์ พะวากับเรื่องของตน ปิดกั้นตนเอง พอใจที่
 จะอยู่อย่างเงียบ ๆ ยอมรับสภาพที่เป็นจริงเป็นคนทำอะไรคล้อยตามคนอื่น พร้อมจะเชื่อว่า
 คนอื่นมองตนในแง่ไม่ดี ยอมรับคำพูดของคนอื่นที่กล่าวถึงตนในแง่ลบ ขาดความมั่นใจที่จะ
 ปฏิเสธคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น ไม่สามารถป้องกันตนเองจึงต้องอยู่กับความด้อยที่เป็นจริง
 หรืออาจคิดขึ้นเองก็ได้ เหนงาและโดดเดี่ยว คิดว่าตนไม่มีความสามารถเพียงพอ ไม่มีความ
 เหมาะสม จึงมักมีบทบาทน้อยในสังคม ทำให้โอกาสที่จะประสบความสำเร็จพลอยลดน้อย
 ถอยลง หัวใจหวาดหวั่นต่ออิทธิพลของสังคมและกลายเป็นความรู้สึกกดดัน ขาดพลังความสามารถ
 ที่จะทำอะไรให้สำเร็จ จึงมีความสัมพันธ์กับการมีความวิตกกังวลสูง และการมองตนเองใน
 แง่ลบยังสนับสนุนให้เกิดการใช้กลไกในการป้องกันตนเองทั้งต่อผู้อื่นและต่อตนเอง ทาลายความ
 สามารถในการปรับตัวเมื่ออยู่โรงเรียนและความสามารถทางการเรียน ลักษณะเหล่านี้
 สอดคล้องกับผู้ที่มึลักษณะเหนือผู้อื่นต่ำของมาสโลว์ ซึ่งจะมีลักษณะเก็บกด ขี้อาย หรือมีลักษณะ
 หลีกหนีปัญหา (Coopersmith. 1971 : 345 , 1981 : 67-69 ; Mussen,
 Conger and Kagan. 1969 : 189, 492 ; Kalellis. 1982 : 129 ; Maslow.
 1970 : 237 ; นิพนธ์ แจ้งเยี่ยม. 2519 : 52)

ดังนั้น ความภาคภูมิใจในตนเองจึงบอกได้ถึงลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล มีความสำคัญ
 ต่อการที่บุคคลจะมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงทางด้านจิตใจ ช่วยให้สามารถรับแรงกดดันในสังคมได้
 อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างให้บุคคลมีความรู้สึกในใจเป็นตอบสนองความต้องการ
 พื้นฐานขั้นสูง เป็นผลให้บุคคลมีความสุขสงบมากขึ้น มีหัวใจหรือชีวิตข้างใน (inner life)
 ที่เต็มขึ้น เข้มแข็งและเป็นตัวจริงของตัวเอง จึงเป็นจิตวิทยาในขั้นต้นให้เกิดความผ่อนคลาย
 และนอกจากจะช่วยปรับปรุงโครงสร้างบุคลิกภาพเฉพาะตัว ยังช่วยปรับปรุงคุณภาพของคน
 และการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันด้วย (Maslow. 1970 : 68-71, 100)

พัฒนาการของความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล

ฮามาเช็ค (Hamachek. 1978 : 180) ได้อ้างถึงงานวิจัยของ บามรินอล (D. Baumrinal. 1965) เซียร์ (R.R Sears. 1970) ไวท์และวัตส์ (B.L. White and J.C. Watts. 1973) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของผู้ที่เด็กมีความสัมพันธ์สูงกับการมีความภาคภูมิใจในวัยเด็ก จากการที่เด็กได้รับความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ การสนับสนุนให้กำลังใจ การทำให้เสรีภาพเด็กในการสำรวจ ค้นหาความคาดหวังต่าง ๆ และรวมถึงการดูแลเรื่องระเบียบวินัยอย่างจริงจัง ซึ่งผลที่ได้นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของคูเปอร์สมิธที่พบว่าที่มาของความภาคภูมิใจในตนเองสูง ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมของพ่อแม่ กฏเกณฑ์ในการปกครองเด็ก และการจัดการดูแลให้เด็กปฏิบัติตามที่พ่อแม่กำหนดไว้ โดยการกำหนดและจำกัดขอบเขตพฤติกรรมอย่างคงเส้นคงวา เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับการมีความภาคภูมิใจในตนเองสูง ครอบครัวที่ตั้งกฏเกณฑ์กำหนดแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนจะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงน้อยกว่า และจะสร้างให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยสนับสนุนให้เด็กมีความต้องการด้านสัมฤทธิ์ผล และความสามารถเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ พ่อแม่ของเด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะมีทัศนคติที่ยอมรับเด็ก จะยอมพิจารณายืดหยุ่นพฤติกรรมเป็นรายการในข้อจำกัดที่ตั้งไว้ด้วย เพราะฉะนั้น ทำให้ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ จึงมีความสำคัญต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปริมาณความเอาใจใส่ของพ่อแม่ และการได้รับการยอมรับในขณะที่เด็กเติบโตขึ้น เพราะเหตุว่า ความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กนั้น มีผลมาจากความรักที่ได้จากลักษณะท่าทีของบุคคลที่เด็กเติบโตขึ้นมา และการที่บุคคลเหล่านั้นเลี้ยงดูให้เขามีชีวิตอยู่อย่างไร มากกว่าปริมาณสถานภาพทางสังคม และปริมาณวัตถุที่เขาได้รับ (Atwater. 1974 : 128-129)

รากฐานของความภาคภูมิใจในตนเองนั้นจึงพัฒนาขึ้นมาจากรัก การยอมรับเด็กอย่างแท้จริงของพ่อแม่ สิ่งนี้เป็นรากฐานหลักของความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะสร้างเสริมความรู้สึกที่มั่นคงของการรักตนเอง และความคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน ต่อมาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กจะขยายจากความเอาใจใส่ของพ่อแม่ออกมาสู่บุคคลอื่นในครอบครัว และ

ขยายกว้างออกมาสู่เพื่อน ซึ่งช่วงนี้ความภาคภูมิใจในตนเองจะขึ้นอยู่กับ การได้รับผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย โดยแรกสุดเด็กจะปฏิบัติตนเพื่อให้พ่อแม่พอใจ และต่อมาเป้าหมายจะค่อย ๆ ขยายมาอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานกลุ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ช่วงวัยเด็กตอนกลางจึงเป็นวัยที่ ปรากฏความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กพัฒนาขึ้นได้จากสังคมภายนอกครอบครัว (Meneil. 1975 : 106-107 ; citing Buss. 1973 : 43) โครงสร้างทางสังคมของวัยเด็กตอน กลางจะครอบคลุมด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มเพื่อน สถานะทางสังคม การคล้อยตาม อิทธิพล และอคติ เด็กจะมีความต้องการความภาคภูมิใจในตนเองโดยวิธีทางที่เด็กเรียนรู้ตนเอง จะ วัดได้จากสิ่งที่เพื่อนคิดต่อตัวเขา เด็กจะเริ่มพัฒนาสติปัญญา ทักษะทางสังคม และความมั่นใจ ในตนเองให้สูงขึ้น ถ้าจุดดีเหล่านี้ได้รับการเสริมแรงจากกลุ่มที่เขานิยมชมชอบ ความ ภาคภูมิใจในตนเองของเขาก็จะพัฒนาขึ้น ในขณะที่เดียวกันเด็กในกลุ่มอิทธิพล อาจพบว่า ยิ่งเขาแสดงพฤติกรรมเชิงก้าวร้าวได้เพียงใด กลุ่มก็จะได้ให้ความสำคัญกับเขามากขึ้น นั้น แสดงว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองของเด็กจะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อนของเขา และการ ไม่สามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ก็เป็นแรงเสริมในประสบการณ์กลุ่มด้วย (Craig. 1976 : 360) ความต้องการความภาคภูมิใจจึงสามารถผลักดันให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ทั้งทางบวกและทางลบได้ ดังนั้นความเอาใจใส่ของทางโรงเรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับ เพื่อนสมาชิกในครอบครัวที่ออกมาในรูปของกีฬา กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ นอกหลักสูตรและงาน โรงเรียน จึงมีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กได้ (Burnside and others. 1979 : 134)

ในช่วงวัยรุ่น ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นสิ่งที่จะทำให้เขาปรับตัวได้ดี มีความสุข ตามช่วงวัยของเขาได้ โดยการได้รับประสบการณ์ที่จะสร้างผลสำเร็จในสิ่งที่ทำ ฉะนั้นการ เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำในสิ่งที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ของเด็ก ให้การช่วยเหลือ ไม่ตั้งระดับความคาดหวังต่อเด็กเกินกว่าความสามารถ เพื่อ ให้เด็กประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้ (วัชรีย์ ทรัพย์มี 2518 : 67)

นั่นคือ พัฒนาการของความภาคภูมิใจในตนเองนั้นมีความต่อเนื่องมาจากประสบการณ์ตั้งแต่วัยเด็ก และบุคคลรวมถึงสภาพแวดล้อมที่จะช่วยให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้นได้ นั้น จะขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเด็กเติบโตขึ้น ประสบการณ์ที่เด็กได้รับและการตีความหมายจากประสบการณ์ที่เขาได้รับ จึงเป็นผลต่อความรู้สึกของตนเองเป็นสิ่งที่สร้างเสริมหรือบั่นทอนความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กได้ และเมื่อพิจารณาตามวัยแล้ว ระดับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลจะพัฒนาเพิ่มขึ้นได้เรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงวัยกลางคนจึงมีความคงที่หรือเสื่อมถอยลง (Burnside and others. 1979 : 486 ; citing Lehner and Gunderson. 1953, Veroff and others. 1962, Lowenthal and Chiritoga. 1972)

บทบาทการปกครองของบิดา มารดา กับความภาคภูมิใจในตนเอง

บทบาทของบิดามารดาในครอบครัว ย่อมส่งผลถึงบุคลิกภาพของเด็กแตกต่างกันออกไป สมาคมจิตเวชศาสตร์แห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงบทบาทของบิดามารดาในครอบครัวในแง่ของการอบรมเลี้ยงดูบุตร เป็น 3 แบบ คือ

1. แบบอิตตาธิปไตย (Authority) บิดาเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ควบคุมธุรกิจการเงิน และมีอำนาจลึทธิขาคในการตัดสินใจปัญหาภายในครอบครัว เน้นตั้งเป้าหมายวางกฎเกณฑ์ให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตาม โดยมีมารดารับผิดชอบงานในบ้านและคอยอบรมเลี้ยงดูบุตร คอยสนองความต้องการของสามี ส่วนบุตรไม่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น ไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปไกลจากบ้านจนกว่าจะพ้นวัยรุ่น และกล่าวว่า ผลการเลี้ยงดูแบบนี้ทำให้เด็กขาดความสัมพันธ์ฉันท์ใกล้ชิดกับบิดามารดา ขาดความรู้สึกอบอุ่นมั่นคงปลอดภัย ขาดความคิดริเริ่มและความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าเป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ แต่มีส่วนดีที่เป็นเด็กสำรวมตนได้ดี ไม่ฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ อ่อนน้อมเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่

2. แบบตามใจท่าน (Rejection) บิดามารดาต่างคนต่างไปกันคนละทางตามความชอบของตน ไม่สนใจกันและสนใจบุตรเท่าที่ควร ไม่รับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนให้บุตรประพฤติในสิ่งที่ควร ไม่ช่วยตัดสินใจในปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับบุตรเมื่อบุตรทำผิดมักลงโทษรุนแรงและปราศจากเหตุผล เพราะมองไม่เห็นความผิดของตนจึงไม่โทษที่บุตรนำความลำบากมาให้ และได้อธิบายว่า เด็กที่เติบโตขึ้นในบรรยากาศเช่นนี้ จะรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดา มองไม่เห็นความผิดของตน มองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้วางใจผู้อื่น ไม่เชื่อว่ามีคุณธรรม ขาดระเบียบ วินัย ความซื่อสัตย์ และไม่มีคุณธรรมความดีต่าง ๆ ตามใจตัวเอง

3. แบบเสรีประชาธิปไตย (Democracy) บิดามารดารับผิดชอบร่วมกันในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และในภารกิจอื่น ๆ ของครอบครัว การตัดสินใจใด ๆ ในครอบครัว สมาชิกทุกคนตกลงใจเห็นชอบด้วย โดยถือความสุขส่วนรวม เด็กได้รับการเอาใจใส่ ฝึกคิดริเริ่มและการตัดสินใจ ฝึกการใช้เหตุผลได้แย่ง บิดามารดาจัดสิ่งแวดล้อมทางกายให้บุตรเจริญเติบโตเต็มที่ เด็กที่มาจากการเลี้ยงดูแบบนี้จะเป็นคนที่มีสุขภาพจิตดี มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี รู้จักคิดริเริ่ม เป็นผู้่านและผู้ตามที่ดี

ในปัจจุบันนี้สภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก มารดาต้องรับภาระในการออกไปนอกบ้านเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวด้วย (สุภาพร ลอยด์. 2531 : 48) ซึ่งย่อมทำให้บทบาทของมารดาในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปเป็นรูปแบบครอบครัวที่มารดาเป็นใหญ่ หรือมีบทบาทในการนำครอบครัว ในขณะที่เดียวกันรูปแบบครอบครัวที่บิดาเป็นใหญ่หรือมีบทบาทในการนำครอบครัว และรูปแบบครอบครัวที่ทั้งบิดาและมารดาต่างมีบทบาทพอ ๆ กันในการนำครอบครัว ก็ยังรืออยู่ในสังคมไทยเช่นเดียวกัน

ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา กับตัวแปรต่าง ๆ เช่น สุขภาพจิต ดังนี้

ธารินี มิ่งวงศ์ (2532 : 112-113 ; 125-129) ศึกษา การเปรียบเทียบ สุขภาพจิตของวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศ กับวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ใน

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะนักเรียนชาย ในกรุงเทพมหานครปีการศึกษา 2531 จำนวน 395 คน เป็นวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศจำนวน 203 คน และวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับเพศ จำนวน 192 คนเมื่ออายุระหว่าง 12-20 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบ SCL-90 (Symptom Checklist - 90) ซึ่งนักจิตวิทยาโรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยาได้ดัดแปลงมาจากของ ดร.ลีโอนาร์ด ฮาร์ดีรอกาทิส ดร.ลิโม โควี ดร.โรนัลด์ เอส (Dr. Leonard R. Derogatis, Dr. Limo Covi and Dr. Ronald S.) พบว่า วัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่วัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว มีสุขภาพจิตต่ำกว่าวัยรุ่นชายที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัว และเมื่อพิจารณาอย่างในรายละเอียด พบว่า วัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว มีอาการผิดปกติทางจิตมากกว่าในครอบครัวที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 9 ด้าน คือ ความรู้สึกผิดปกติของร่างกาย การย่ำคิดย่ำทำ ความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับผู้อื่น ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความโกรธ ก้าวร้าว ท้อล้า หวาดระแวง โรคจิตและอาการร่วมอื่น ๆ ผู้ทำการวิจัยได้ให้เหตุผลว่า อาจเป็นเพราะสภาพสังคมปัจจุบันเปลี่ยนไป สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้มารดาที่เคยรับผิดชอบเฉพาะงานบ้านต้องออกไปทำงานนอกบ้านอีกทางหนึ่ง ขณะที่ยานการะของแม่บ้านก็คงอยู่ สภาพเศรษฐกิจก็ไม่ดี เป็นปัญหาที่ทับถมมาสู่ครอบครัว ทำให้เกิดความตึงเครียด ยิ่งถ้าในครอบครัวใดบิดาขาดความรับผิดชอบไม่ช่วยเหลือครอบครัว ทั้งทางด้านการเงิน และงานบ้านที่เป็นหน้าที่ของบิดาด้วยแล้ว อาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาภายในครอบครัวอันจะส่งผลกระทบต่อบุตร เป็นอันมาก ทั้งด้านขาดความรักความอบอุ่นขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความสมบูรณ์ของครอบครัว ส่วนวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว มีอาการผิดปกติทางจิตมากกว่าวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับผู้อื่น และหวาดระแวง โดยผู้ทำ

การวิจัยได้ให้เหตุผลว่า บิดาอาจเป็นผู้ที่เข้มงวดกวดขันต่อบุตรมากเกินไป บิดาใช้เหตุผลของตนเองอย่างเดียว โดยไม่รับฟังความคิดเห็นของบุตร บุตรต้องทำตามคำสั่งและความต้องการของบิดา ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิ์ในตัวบุตรมากเกินไป ดังนั้น เมื่อบุตรไม่มีอิสระต้องทำตามความต้องการของบิดา ทำให้เกิดความขัดแย้งความคับข้องใจ เป็นเหตุให้เกิดความวิตกกังวล ส่วนในครอบครัวที่บิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัวนั้น บิดาและมารดาต่างมีความรับผิดชอบต่อการกระทำที่ในครอบครัว มีการใช้เหตุผลร่วมกันระหว่างบิดา มารดา และบุตร ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ย่อมทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน บุตรจะเกิดความรู้สึกอบอุ่น กล้าแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเข้าใจในตนเองสูง รู้สึกว่าตนเองมีค่าและปรับตัวได้ดี

จากการประมวลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่กล่าวมาแล้ว หอสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต เพราะฉะนั้นบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา น่าจะเกี่ยวข้องกับกับความภาคภูมิใจในตนเอง โดยบุคคลวัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน น่าจะมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน

ความพึงพอใจในครอบครัวกับความภาคภูมิใจในตนเอง

ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจเป็นสภาพทางอารมณ์อย่างหนึ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคลทั้งที่แสดงออก และไม่แสดงออก ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องจากการประเมินถึงสิ่งที่ตนประสบและรูปแบบของการได้รับการปฏิบัติจากบุคคลอื่น ซึ่งมีผลกระทบต่ออารมณ์ตนเอง (Coopersmith. 1981 : 130-134) ความพึงพอใจในครอบครัวก็เช่นเดียวกัน การปฏิบัติของบิดามารดาต่อบุคคลวัยรุ่น ย่อมทำให้บุคคลวัยรุ่นเกิดความพอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งอาจจะมีผลต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองได้ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ความพึงพอใจในครอบครัวกับความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่ามีดังนี้

ชวาตซ์ (Schwartz. 1988) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองและความพึงพอใจในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มวัยรุ่นเชื้อสายยิว จำนวน 255 คน ในเมืองวินนิเพ็ก และมานิโตบา ประเทศแคนาดา เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของโรเซนเบิร์ก และแบบวัดความพึงพอใจในครอบครัวผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในครอบครัวของวัยรุ่นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเอง

วรารักษ์ อินทรชัยศรี (2518 : 73) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับพ่อแม่ การยอมรับตนเอง และความเชื่อมั่นในตัวเองของเด็กวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลวัยรุ่นซึ่งอยู่ในวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับพ่อแม่ และการยอมรับตนเองของวัยรุ่น มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 แต่เป็นไปในทางที่กลับกัน กล่าวคือ กลุ่มที่มีความขัดแย้งกับพ่อแม่สูงจะมีการยอมรับตนเองต่ำ ส่วนกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับพ่อแม่ต่ำ จะมีการยอมรับตนเองสูง และเมื่อเปรียบเทียบการยอมรับตนเองในระหว่างกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับพ่อแม่สูงและต่ำ พบว่า วัยรุ่นกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับพ่อแม่สูง และกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับพ่อแม่ต่ำ มีการยอมรับตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว พอจะกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเอง และในทางตรงข้าม ความขัดแย้งกับครอบครัวจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับการยอมรับตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจในตนเอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองในระหว่างกลุ่มที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง ปานกลาง และต่ำ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งพอจะตั้งสมมติฐานได้ว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูงน่า จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลางหรือต่ำ

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support)

ความหมาย

สาราซัน และคนอื่น ๆ (Sarason and others. 1983 : 127) กล่าวว่า "การสนับสนุนทางสังคมมักได้รับการนิยามว่า คือ การมีอยู่หรือความสามารถหาคนที่เราอาศัยเป็นที่พึ่งได้ หรือคนที่แสดงว่าเชื่อถือเราเห็นคุณค่าและให้ความรักแก่เรา" ตามแนวความหมายนี้ นักจิตวิทยาบางท่านที่เชื่อในทฤษฎีความผูกพัน (Theory of Attachment) เช่น โบลบี (ศักดิ์ชัย นิรุฒทวี. 2532 ; อ้างอิงมาจาก Bowlby. 1980 : unpagged) อธิบายว่า การเรียนรู้การให้การสนับสนุนจากผู้อื่นเกิดขึ้นแต่วัยเด็ก และเป็นพื้นฐานทำให้เด็กเกิดการพึ่งตนเองได้ในวัยต่อมา โดยทฤษฎีนี้ยังเชื่อว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวสร้างเสริมความสามารถในการอดทน และเอาชนะความคับข้องใจและอุปสรรคต่าง ๆ

กาเนลเลน และบลานีย์ (Ganellen and Blaney. 1984 : 156-157) กล่าวว่า มีผู้ให้นิยามการสนับสนุนทางสังคมไปต่าง ๆ กัน เช่น เห็นว่าเป็นระดับการให้การสนับสนุนในเวลาที่คุณต้องการโดยคนที่เกี่ยงข้องกับผู้ได้รับ เช่น สามีหรือภรรยา ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และสมาชิกร่วมสังคม แต่ในความหมายของคอบบ์ (Cobb. 1976 : 300-314) กลับนิยามโดยเน้นที่ การให้ข้อมูลข่าวสารซึ่งทำให้ผู้รับเข้าใจว่าตนได้รับความเชื่อถือ ความรัก มีคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายความสัมพันธ์ ซึ่ง กาเนลเลน เรียกว่า เป็นการสนับสนุนด้านการเห็นคุณค่า การสนับสนุนด้านอารมณ์ และการสนับสนุนด้านชุมชน ในอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง ช่วยงานทางสังคมที่จะช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากันได้กับความต้องการของสังคม ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลคาดหวัง ให้ข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำของบุคคลช่วยทำงานให้สำเร็จ ให้รางวัลแก่การกระทำที่เหมาะสม แต่ ดีน และลิน (Dean and Lin. 1977 : 403-417) กล่าวถึง การสนับสนุนทางสังคมในแง่ของระบบ 2 ระบบ คือ ระบบที่เป็นเครื่องมือ (the instrumental system) ซึ่งนำไปสู่การทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายกับระบบการแสดงออก (the expressive system) ซึ่งนำไปสู่ความพอใจ

านความต้องการของบุคคล และรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม เชฟเฟอร์ และคนอื่น ๆ (Schaefer and others. 1981 : 381-406) แยกนิยาม การสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 มิติ คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ (emotional support) ซึ่งหมายถึง การได้รับความสนิทสนมคุ้นเคย หรือการยืนยันความมั่นใจ การสนับสนุนที่ชัดเจน (tangible support) คือ ให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการโดยตรง ต้องการอย่างไร ก็ให้ความช่วยเหลืออย่างนั้น และการสนับสนุนด้านข้อมูล (information support) คือ การให้การช่วยเหลือด้านข้อมูล และข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้รับการสนับสนุน

สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าคุณเองได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เมื่อคุณต้องการ หรือ เมื่อพบปัญหา

การสนับสนุนทางสังคมกับความภาคภูมิใจในตนเอง

ความภาคภูมิใจในตนเองส่วนหนึ่ง เกิดขึ้นจากการรับรู้ในการมองตนเองที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกับตน (Bagley and others. 1975 : 96-97 ; citing Coopersmith : n.d. : unpagged) การสนับสนุนทางสังคมเป็นเรื่องการรับรู้ของบุคคล ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมกับความภาคภูมิใจในตนเองดังนี้

กาเน (Cayne. 1978 : 186-193) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดเผยตัว และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการแสดงอาการโรคประสาท

ฮอฟฟ์แมน (Hoffman. 1989 : 8105-A) ได้ศึกษาเรื่อง การสนับสนุนทางสังคมและความภาคภูมิใจในตนเองบุคคลวัยรุ่น โดยประเมินผลของการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา และกลุ่มเพื่อน ต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นบุคคลวัยรุ่นชาวอิสราเอล จำนวน 76 คน อายุระหว่าง 14-16 ปี โดยใช้แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ความเครียด และการรับรู้ระดับของการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา และกลุ่มเพื่อน ผลการศึกษา พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากมารดามีผลอย่างมากต่อความภาคภูมิใจในตนเอง การสนับสนุนช่วยเหลือจาก

เพื่อนจะมีอิทธิพลเป็นอันดับแรกในการที่ฉันมีแม่ และการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา จะมีผลเพียงเล็กน้อยต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว พอจะตั้งสมมติฐานได้ว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกันน่าจะมี ความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน

เพศกับความภาคภูมิใจในตนเอง

เพศเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีผู้ศึกษาว่า มีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองหรือไม่ ดังนี้ มิลเลอร์ (Miller. 1975 : 141-142) ได้ทำการศึกษาผลของอายุ การศึกษา และฐานะของแม่ที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวลูก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคนผิวดำที่อาศัยอยู่ในเมือง จำนวน 61 คน และคนผิวขาวที่อาศัยอยู่แถบชานเมือง จำนวน 97 คน และใช้แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของคูเปอร์สมิท พบว่า เพศชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเพศหญิง

ไวลี (Offer and others. 1981 : 96; citing Wylie. 1979) ได้ศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่แตกต่างกัน

ชวาคซ์ (Schwartz. 1988) ได้ศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่นเชื้อสายยิว จำนวน 255 คน ในประเทศแคนาดา โดยใช้แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของโรเซนเบอร์ก พบว่า เพศชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเพศหญิง

สำหรับประเทศไทย นิพนธ์ แจ่มเอี่ยม (2519 : 50) ได้ทำการศึกษาศิลปะการแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอุดรดิตต์ พบว่า นักเรียนหญิงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาที่ได้ขัดแย้งกับการศึกษาของ สารภี ธนกรวิทย์ (2523 : 63-64) ซึ่งทำการศึกษัจริยธรรม ความเกรงใจ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงนิเสธและนิมาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า

นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีพฤติกรรมเชิงนิเสธ และนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีพฤติกรรมเชิงนิทาน มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ผลการวิจัยมีทั้งสอดคล้องและขัดแย้งกัน จึงนำเสนอใจที่จะศึกษาต่อไป แต่เมื่อพิจารณาจากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดแล้วพอจะตั้งสมมติฐานได้ว่า บุคคลวัยรุ่นชายจะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นหญิง

ระดับชั้นเรียน (อายุ) กับความภาคภูมิใจในตนเอง

การศึกษาเกี่ยวกับระดับชั้นเรียนกับความภาคภูมิใจในตนเอง จากการค้นคว้าพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ

ลีเวนเบอร์ก (Levenberg. 1976 : 7299 : A) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินตนเองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนเกรด 3-6 จำนวน 400 คน จากครอบครัวชนชั้นต่ำ และชั้นกลาง โดยแบ่งตามเพศและระดับชั้นเรียน พบว่านักเรียนถ้าอายุมากขึ้น จะมีความแม่นยำในการประเมินตนเองมากขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นด้วย

จูฮาซซ์ (Juhasz. 1985) ได้ศึกษา การวัดความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างมีอายุตั้งแต่ 12-14 ปี ผลการศึกษาพบว่าอายุจะเป็นองค์ประกอบของความภาคภูมิใจในตนเอง

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ (2527 : 64) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเองกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกันจะมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าผลการวิจัยที่ทั้งสองต้องและขัดแย้งกัน แต่เมื่อพิจารณาจากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดแล้ว พอจะตั้งสมมติฐานได้ว่าระดับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลน่าจะพัฒนาเพิ่มขึ้นตาม ระดับชั้นเรียน หรือระดับอายุ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความภาคภูมิใจในตนเอง

ลักษณะเฉพาะของบุคคล เรื่องขีดจำกัดความสามารถทั่วไป สมรรถภาพ และผลงาน จะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและมีผลต่อการสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง โดยเป็นตัวชี้บอกถึงของการประสบความสำเร็จในสิ่งที่บุคคลกระทำ ทั้งขณะอยู่ในโรงเรียนและสังคม ซึ่งมีเรื่องของสติปัญญาเป็นตัวสนับสนุนอย่างมาก โดยเฉพาะผู้อยู่ในวัยเรียนการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวทางการเรียนสามารถส่งผลกระทบต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญสำหรับเด็ก และการเรียนเป็นกิจกรรมหนึ่งนามที่ก่อให้เกิดการประสบความสำเร็จของช่วงชีวิตขณะนั้น สติปัญญาจึงมีผลกระทบต่อสมรรถภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จและการเพิ่มความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (Coopersmith. 1981 : 123-125) ได้มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องงานเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความภาคภูมิใจในตนเอง ดังนี้

พริมาเวอร่า, ไชมอน และพริมาเวอร่า (Primavera, Simon and Primavera. 1974 : 213-216) ได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษาความแตกต่างในระหว่างเพศ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนเกรด 5 และ 6 จำนวน 164 คน เพศชาย 70 คน เพศหญิง 94 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัด ... ความภาคภูมิใจในตนเองของคูเปอร์สมิธ กับอีก 2 ส่วนย่อย จากแบบทดสอบมาตรฐาน 2 ฉบับ คือ The Stanford Achievement Intermediate II Battery และ The Mathematics and Reading Test for New York State Elementary School ผลการศึกษาพบว่า ในเพศหญิงความภาคภูมิใจในตนเองมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนเพศชายความภาคภูมิใจในตนเองมีสหสัมพันธ์กับ New York Mathematics Test ไม่แตกต่างจากเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลีเวนเบอร์ก (Levenberg. 1976 : 7299-A) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินตนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนเกรด 3-6 จำนวน 400 คน จากครอบครัวชนชั้นต่ำ และชั้นกลาง โดยแบ่งตามเพศ และระดับชั้นเรียน พบว่าการประเมินตน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวก และถ้าอายุมากขึ้นจะมีความแม่นยำในการประเมินตนมากขึ้นและมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นด้วย

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ (2527 : 64) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม จากแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองของ นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม และ สารกี ธนกรวิทย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

มารูยาม่า, รูบินและคิงส์เบอร์รี่ (Maruyama, Rubin and Kingsbery. 1981 : 962-975) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการติดตามผลระยะยาวจากเด็กที่เกิดในโรงพยาบาลตอนช่วงแรกของรอบปี 1960-1970 จำนวน 1,613 คน โดยใช้เครื่องวัดความภาคภูมิใจในตนเองของคูเปอร์สมิธ และวัดความสามารถทางสติปัญญาด้วย Wechsler Intelligence Scale วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบ 2 ฉบับ คือ Stanford Achievement Test และ Wide Range Achievement Test เมื่อเด็กอายุ 9 ขวบ และ 15 ขวบ ผลการวิจัย พบว่าความสามารถทางสติปัญญาและระดับชั้นทางสังคมมีสหสัมพันธ์กันอย่างสูง และมีความสัมพันธ์กับการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจในตนเอง แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง

คินเนย์ และคนอื่น ๆ (Kinney and others. 1989 : 38149-A) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 10 คน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 10 คน โดยใช้ระเกศเฉลี่ย (GPA) เป็นเกณฑ์ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง และยังไม่สามารถบอกได้ว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากมีผลงานวิจัยที่ขัดแย้งกันอยู่ นอกจากนี้ยังไม่มีผลงานวิจัยเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลางและต่ำ ว่าแตกต่างกันหรือไม่ จึงนำเสนอศึกษาถึงความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น 3 กลุ่มนี้ โดยเมื่อประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วพอจะตั้งสมมติฐานได้ว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หรือต่ำ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและพยากรณ์ความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ สามารถตั้งสมมติฐานได้ ดังต่อไปนี้

1. บุคคลวัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน จะมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน
2. บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลางหรือต่ำ
3. บุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน จะมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน

4. บุคคลวัยรุ่นชาย จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นหญิง
5. บุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่ำ
6. บุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือต่ำ
7. บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัวการสนับสนุนทางสังคม และตัวแปรด้านชีวสังคม สามารถทำนายและร่วมกันทำนายความภาคภูมิใจในตนเองได้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการสร้างเครื่องมือ
5. เกณฑ์การให้คะแนนของเครื่องมือ
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ที่มีบิดามารดาที่แท้จริงอยู่ด้วยกัน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา ปีการศึกษา 2534 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนที่เปิดทำการสอนทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีทั้งหมด 83 โรงเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2531 : 1-9)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างประชากรด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สุ่มเขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 24 เขต โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) คือ ใช้วิธีจับสลากมา 6 เขต

2. สุ่มโรงเรียนในแต่ละเขตที่ได้รับเลือกจากข้อ 1 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายเช่นกัน คือ ใช้วิธีจับสลากมาเขตละหนึ่งโรงเรียน

3. สุ่มห้องเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย คือ ใช้วิธีจับสลากมาชั้นและห้องเรียน และเลือกเฉพาะนักเรียนที่มีบิดามารดาที่แท้จริงอยู่ด้วยกัน

จากวิธีการดังกล่าวได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 373 คน ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงเขต โรงเรียน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

สถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร	กลุ่มตัวอย่าง		รวม
	ม. 3	ม. 6	
1. เขตยานนาวา			
โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมน	39	26	65
2. เขตบางกะปิ			
โรงเรียนเทพศิลา	36	23	59
3. เขตพระโขนง			
โรงเรียนศรีพฤฒา	37	23	60
4. เขตห้วยขวาง			
โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม	32	26	58
5. เขตราชบุรีบูรณะ			
โรงเรียนแจรงร้อนวิทยา	40	29	69
6. เขตธนบุรี			
โรงเรียนมัธยมวัดดาวคนอง	35	27	62
รวม	219	154	373

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกได้เป็น 5 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดของบุคคลวัยรุ่นตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพของครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบวัดบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบมี 3 ตัวเลือก

ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบวัดความพึงพอใจในครอบครัว ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ

ตอนที่ 4 เป็นแบบทดสอบวัดการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ

ตอนที่ 5 เป็นแบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดของบุคคลวัยรุ่น ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แบบทดสอบตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบิดามารดา
2. ศึกษาแบบทดสอบวัดบทบาทการนำครอบครัวของ ฮาร์นี มิงวงส์ (2532 : 153-158) และแบบทดสอบวัดบทบาทการนำในการอบรมเลี้ยงดูของ มาริสา รัรบัตย์ (2532 : 121-123)

3. ขอความร่วมมือจากนิสิตปริญญาโทวิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ รุ่นปี 2532 ให้ตอบแบบสอบถามว่าในครอบครัวของท่าน บิดา หรือมารดา หรือทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัว และให้เขียนหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจว่าใครเป็นผู้มีบทบาทการนำครอบครัวนั้น ตัดสินจากกรณีตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยนำหลักเกณฑ์เหล่านั้นมา เขียนนิยามศัพท์เฉพาะบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา และสร้างข้อคำถามแบบมี 3 ตัวเลือก

4. นำแบบทดสอบวัดบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของคำถามในแบบทดสอบ แล้วเลือกข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน เห็นว่าเหมาะสมมาใช้ในงานวิจัย

5. เกณฑ์การตัดสินบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ผู้วิจัยพิจารณาจากความถี่ของการตอบแบบทดสอบ ว่ามีความถี่ในบทบาทใดมากที่สุด จึงตัดสินว่าในครอบครัวของบุคคลวัยรุ่น บิดา มารดา หรือทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัว

6. การหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีแบบสอบซ้ำ (Test-retest method) โดยนำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่ต้องการศึกษา จำนวน 120 คน สองครั้งในเวลาต่างกัน ประมาณ 2 สัปดาห์ แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้คือ การสอบครั้งแรก นำผลที่ได้มาตรวจหาคะแนนรวม แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มตามเกณฑ์ในข้อ 5 คือ กลุ่มบิดามีบทบาทในการนำครอบครัว กลุ่มที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว และกลุ่มที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัว แล้วนำคะแนนรวมจากการสอบครั้งหลังของกลุ่มดังกล่าว ในบทบาทนั้น ๆ มาหาค่าสหสัมพันธ์โดยวิธีของเพียร์สัน

ตัวอย่าง

0. นอกจากตัวท่านเองที่เป็นผู้เลือกแผนการเรียนของท่านแล้ว ผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการเลือกแผนการเรียนของท่าน คือใคร

- พ่อ   แม่   ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน

แบบทดสอบตอนที่ 3 แบบทดสอบวัดความพึงพอใจในครอบครัว ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ปรับปรุง และแก้ไข มาจากแบบทดสอบความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ ของ วราภรณ์ อินทรชัยศรี และคณะ (2518 : 97-104)

2. แบบทดสอบที่สร้างขึ้นประกอบด้วยข้อความซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ และให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความในแบบทดสอบ แล้วเลือกข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน เห็นว่าเหมาะสมมาใช้งานวิจัย

3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) คือ นำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่ต้องการศึกษา จำนวน 120 คน นำผลที่ได้มาตรวจหาคะแนน และวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ ด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทั้งฉบับกับคะแนนเฉพาะข้อนั้น ๆ โดยใช้สูตรการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยถือว่าคะแนนรวมเป็นคะแนนที่แทนโครงสร้างรวมของคุณลักษณะที่ต้องการวัด ดังนั้นข้อความใดก็ตามที่มีค่าสหสัมพันธ์กับคะแนนรวมต่ำ แสดงว่าข้อความนั้นไม่ได้วัดในสิ่งที่เป็นโครงสร้างของคุณลักษณะนั้น ๆ จึงต้องตัดข้อความนั้นออกไป ซึ่งการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างในลักษณะนี้ เป็นการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อสอบ (Item Analysis) ไปในคราวเดียวกัน ซึ่งจะเลือกเฉพาะข้อความที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มาใช้งานวิจัย

4. การหาค่าความเชื่อมั่น หลังจากคัดเลือกและปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว นำแบบทดสอบมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อีกครั้งหนึ่ง โดยใช้สูตร α -coefficient

ตัวอย่าง

ข้อ	เหตุการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0)	พ่อแม่ชอบทะเลาะกันเอง หรือมีความเห็นไม่ตรงกัน เสมอ					

หลักเกณฑ์ในการตอบแบบทดสอบ มีดังนี้

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 9-10 ครั้งใน 10 ครั้ง
หรือกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นทุกครั้งให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "มากที่สุด"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 7-9 ครั้ง ใน 10 ครั้ง
ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "มาก"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 5-6 ครั้ง ใน 10 ครั้ง
ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "ปานกลาง"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 3-4 ครั้ง ใน 10 ครั้ง
ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "น้อย"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 1-2 ครั้ง ใน 10 ครั้ง
หรือไม่เกิดขึ้นเลยให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "น้อยที่สุด"

เกณฑ์ในการให้คะแนนของแบบทดสอบ

ข้อความที่สร้างขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ ข้อความที่แสดงว่าคุณมีความพึงพอใจในครอบครัวสูง ซึ่งเป็นข้อความทางบวก และข้อความที่แสดงว่าคุณคนนั้นมีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ ซึ่งเป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การตรวจให้คะแนนเป็นดังต่อไปนี้

เมื่อเป็นข้อความทางบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 เมื่อตอบช่องมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด ตามลำดับ

เมื่อเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5 เมื่อตอบช่องมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด ตามลำดับ

งานวิจัยนี้จะแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ตามคะแนนที่แต่ละคนได้จากการตอบแบบทดสอบ คือ

บุคคลที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบสูง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าค่า $\bar{X} + 1S.D$ แสดงว่า เป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง

บุคคลที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบปานกลาง หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมอยู่ระหว่างค่า $\bar{X} - 1S.D$ และ $\bar{X} + 1S.D$ แสดงว่า เป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง

บุคคลที่ได้คะแนนรวมจากแบบทดสอบต่ำ หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่าค่า $\bar{X} - 1S.D$ แสดงว่า เป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ

แบบทดสอบตอนที่ 4 แบบทดสอบวัดการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม เช่น คอบบี้ (Cobb. 1976 : 300-314) ซาราซัน และคนอื่น ๆ (Sarason and others. 1983 : 127-139) โพรซิदानโน และเฮลเลอร์ (Procidano and Heller. 1983 : 1-24) เพียร์สัน (Pearson. 1986 : 390-395) ลีออนส์ และคนอื่น ๆ (Lyons and others. 1988 : 42-47) ไชเม็ทและคนอื่น ๆ

(Zimet and others. 1988 : 30-41) ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532 : 64-65, 224-228)

2. สร้างแบบทดสอบการสนับสนุนทางสังคม โดยอาศัยข้อมูลที่ศึกษาจากข้อ 1 โดยแบบทดสอบที่สร้างขึ้นนั้น จะวัดเฉพาะการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา และกลุ่มเพื่อนเท่านั้น

3. แบบทดสอบที่สร้างขึ้นประกอบด้วยข้อความซึ่งมีลักษณะ เป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ และให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของข้อความในแบบทดสอบ แล้วเลือกข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน เห็นว่าเหมาะสมมาใช้งานวิจัย

4. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) คือ นำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่ต้องการศึกษา จำนวน 120 คน นำผลที่ได้มาตรวจวิเคราะห์และวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ ด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทั้งฉบับกับคะแนนเฉพาะข้อนั้น ๆ โดยใช้สูตรการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยถือว่าคะแนนรวมเป็นคะแนนที่แทนโครงสร้างรวมของคุณลักษณะที่ต้องการวัด ดังนั้นข้อความใดก็ตามที่มีค่าสหสัมพันธ์กับคะแนนรวมต่ำ แสดงว่าข้อความนั้นไม่ได้วัดในสิ่งที่เป็นโครงสร้างของคุณลักษณะนั้น ๆ จึงต้องตัดข้อความนั้นออกไป ซึ่งการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างในลักษณะนี้ เป็นการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อสอบ (Item Analysis) ไปในคราวเดียวกัน ซึ่งจะเลือกเฉพาะข้อความที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมาใช้ในงานวิจัย

5. การหาค่าความเชื่อมั่น หลังจากคัดเลือกและปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว นำแบบทดสอบมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) อีกครั้งหนึ่ง โดยใช้สูตร α -coefficient

ตัวอย่าง

ข้อ	เหตุการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0)	เป็นผู้รับฟังที่ดีเมื่อท่านต้องการ ระบายความในใจ					

หลักเกณฑ์ในการตอบแบบทดสอบ มีดังนี้

เหตุการณ์ในข้อความแต่ละข้อ บิดา มารดา และกลุ่มเพื่อน อาจได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากน้อยพอ ๆ กัน หรือมากน้อยแตกต่างกันก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 9-10 ครั้งใน 10 ครั้ง หรือกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นทุกครั้งให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "มากที่สุด"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 7-8 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "มาก"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 5-6 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "ปานกลาง"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 3-4 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "น้อย"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 1-2 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "น้อยที่สุด"

เกณฑ์ในการให้คะแนนของแบบทดสอบ

ข้อความที่สร้างขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ ข้อความที่แสดงว่าบุคคลได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก ซึ่งเป็นข้อความทางบวก และข้อความที่แสดงว่าบุคคลนั้นได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย ซึ่งเป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การตรวจให้คะแนนเป็นดังต่อไปนี้

เมื่อเป็นข้อความทางบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 เมื่อตอบช่องมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด ตามลำดับ

เมื่อเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5 เมื่อตอบช่องมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด ตามลำดับ

แบบทดสอบที่ 5 แบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น งานของ นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม (2519) กาญจนา พงศ์ฤกษ์ (2522) สารภี ธนกรวิทย์ (2523) สุณารี เศรษฐะโชติวัฒน์ (2527) ศศิกันต์ ธนะโสธร (2529) ภาพร พุ่มพฤษ (2529) คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1984)

2. ผู้วิจัยเลือกใช้แบบทดสอบความภาคภูมิใจในตนเองของ ภาพร พุ่มพฤษ (2529 : 151-153) โดยมีค่าความเชื่อมั่นจากการใช้สูตร α -coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .8859 และได้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี

3. แบบทดสอบฉบับนี้ ผู้วิจัยจะนำใบหาค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่งโดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่ต้องการศึกษา จำนวน 120 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร α -coefficient

4. แบบทดสอบประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ แบบทดสอบจะมีข้อคำถามที่แทนพฤติกรรมของผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงและต่ำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล
2. ด้านการปรับตัวทางอารมณ์
3. ด้านการปรับตัวทางสังคมครอบครัว
4. ด้านการปรับตัวทางสังคมโรงเรียนและเพื่อน

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	มีส่วนจริง ครึ่งหนึ่ง	จริงน้อย	ไม่จริง เลย
<u>ด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล</u> (0) ข้าพเจ้าขาดกำลังใจในการทำงาน <u>ด้านการปรับตัวทางอารมณ์</u> (00) ข้าพเจ้ามักวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ <u>ด้านการปรับตัวทางสังคมครอบครัว</u> (000) พ่อแม่มักไม่เข้าใจในตัวข้าพเจ้า <u>ด้านการปรับตัวทางสังคมโรงเรียน</u> <u>และเพื่อน</u> (0000) ข้าพเจ้ารู้สึกเหงาและไม่ค่อยมี เพื่อน					

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบ

ข้อความที่สร้างขึ้นมี 2 ลักษณะคือ ข้อความที่แสดงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมด้านความภาคภูมิใจในตนเองสูงซึ่งเป็นข้อความทางบวก และข้อความที่แสดงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมด้านความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ซึ่งเป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การตรวจให้คะแนนเป็นดังต่อไปนี้

เมื่อเป็นข้อความทางบวก ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 เมื่อตอบช่อง จริงมากที่สุด, จริงมาก, มีส่วนจริงครึ่งหนึ่ง, จริงน้อย, ไม่จริงเลย ตามลำดับ

เมื่อเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5 เมื่อตอบช่อง จริงมากที่สุด, จริงมาก, มีส่วนจริงครึ่งหนึ่ง, จริงน้อย, ไม่จริงเลย ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ติดต่อขอความช่วยเหลือจากผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้
2. จัดดำเนินการให้นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน ตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ ในคราวเดียวกัน
3. นำแบบสอบถามและแบบทดสอบทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์
4. แบบสอบถามและแบบทดสอบที่มีความเรียบร้อยสมบูรณ์ จะถูกนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS-X

1. แยกคะแนนตามกลุ่มตัวแปรอิสระที่ศึกษา
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวนของตัวแปรตาม
กลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอิสระ
3. ทดสอบสมมติฐานข้อ 4 และ 5 โดยใช้สถิติที (t-test)
4. ทดสอบสมมติฐานข้อ 1, 2, 3, และ 6 โดยใช้สถิติเอฟ (F-test)
5. ทดสอบสมมติฐานข้อ 7 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ
(Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
  - 2.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity)
โดยวิธีตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเป็นรายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ โดยวิธีของเพียร์สัน

$$\text{สูตร } r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X\sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2] [N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง
	X	แทน	คะแนนเป็นรายข้อของแต่ละคน
	Y	แทน	คะแนนรวมทุกข้อของแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

2.2.1 วิธีของครอนบัค (Cronbach) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531 : 132-133)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S^2_i}{S^2_t} \right]$$

	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
S^2_i	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
S^2_t	แทน	ความแปรปรวนทั้งฉบับ

2.2.2 วิธีสอบซ้ำ (Test-retest method) โดยใช้สูตร (วิเชียร เกตุสิงห์, 2524 : 126)

$$r = \frac{N\sum X_1X_2 - (\sum X_1)(\sum X_2)}{\sqrt{[N\sum X_1^2 - (\sum X_1)^2] [N\sum X_2^2 - (\sum X_2)^2]}}$$

- r แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 X_1, X_2 แทน คะแนนแต่ละคนที่ได้จากการสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ตามลำดับ
 N แทน จำนวนผู้รับการทดสอบทั้งสองครั้ง

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบสมมติฐานข้อ 4 และ 5 โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สูตร (บุศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 178-180)

ในกรณี $\sigma_1^2 = \sigma_2^2$ หรือ $n_1 = n_2$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

ในกรณี $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$ หรือ $n_1 \neq n_2$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left(\frac{s^2_1}{n_1} + \frac{s^2_2}{n_2} \right)^2}{\frac{\left(\frac{s^2_1}{n_1} \right)^2}{n_1-1} + \frac{\left(\frac{s^2_2}{n_2} \right)^2}{n_2-1}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติซึ่งมีการแจกแจงแบบ t
	$\bar{x}_1, \bar{x}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	s^2_1, s^2_2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนสำหรับกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	n_1, n_2	แทน	จำนวนคนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

3.2 ทดสอบสมมติฐานข้อ 1, 2, 3, และ 6 โดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่มโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว โดยใช้สูตร (ส่วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 95)

$$F_{(k-1, N-k)} = MS_b / MS_w$$

$$df = k-1, N-k$$

k คือ จำนวนกลุ่ม

N คือ จำนวนคน

เมื่อ	F	แทน	ค่าสถิติซึ่งมีการแจกแจงแบบ F
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

$k-1$ แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระของ MS_b

$N-k$ แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระของ MS_w

ถ้าพบว่า F-test มีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย โดยใช้ Student q - statistic แบบ Newman - Keuls method (วิเชียร เกตุสิงห์ 2525 : 86)

$$q = \frac{\bar{T}_j - \bar{T}_i}{\sqrt{\frac{MS_w}{n}}}$$

$$df = n - k$$

เมื่อ q แทน ค่าสถิติ q
 $\bar{T}_j$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มมาก
 $\bar{T}_i$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มน้อย
 MS_w แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม
 n แทน ค่าตัวกลางฮาร์โมนิคของจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 ที่ไม่เท่ากัน

3.3 ทดสอบสมมติฐานข้อ 9 โดยการหาว่าความภาคภูมิใจในตนเอง (ตัวเกณฑ์) มีค่าต่าง ๆ กันขึ้นอยู่กับตัวแปรอะไร (ตัวพยากรณ์) โดยใช้สหสัมพันธ์พหุคูณ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 247-251) โดยใช้สูตร

$$R_{1.23\dots n} = \sqrt{\beta_2 r_{12} + \beta_3 r_{13} + \dots + \beta_n r_{1n}}$$

เมื่อ $R_{1.23\dots n}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวเกณฑ์ (1) กับตัวพยากรณ์ (2), (3), ..., (n)
r_{1n}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวเกณฑ์ (1) กับตัวพยากรณ์ (n)
β_n	แทน	ค่า Beta weight ตัวที่ n หรือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ตัวที่ n

และทดสอบค่านัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ดังกล่าว โดยใช้สูตร

$$F = \frac{R^2}{1 - R^2} \cdot \frac{N - k - 1}{k}$$

โดย $df_1 = k$

$df_2 = N - k - 1$

เมื่อ F	แทน	การแจกแจงของค่า F
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
N	แทน	จำนวนสิ่งศึกษา
k	แทน	จำนวนตัวพยากรณ์

และ สร้างสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression equation)

โดยใช้สูตร (ชาตวิทย์ บุญเทียมประเสริฐ. 2529 : 258-260)

$$Y' = b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + a$$

เมื่อ Y' แทน ค่าตัวแปรตามที่ได้จากการพยากรณ์

$b_1, b_2, \dots, b_n$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ หรือ แทนค่าน้ำหนักความสำคัญ (Score-weight) ของตัวพยากรณ์ตัวที่ 1 ถึง n ตามลำดับ

$X_1, X_2, \dots, X_n$ แทน ค่าตัวแปรอิสระ หรือตัวพยากรณ์ตัวที่ 1 ถึง n เมื่อเป็นคะแนนดิบ

a แทน ค่าคงที่ในสมการพยากรณ์

สำหรับค่า b_i และ a คำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$b_i = \beta_i \frac{S_y}{S_i}$$

เมื่อ b_i แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ตัวที่ i

β_i แทน น้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ (Beta weight) ตัวที่ i

S_y แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม Y

S_i แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวพยากรณ์ตัวที่ i

$$a = \bar{Y} - b_1\bar{X}_1 - b_2\bar{X}_2 - \dots - b_n\bar{X}_n$$

เมื่อ a แทน ค่าคงที่ในสมการพยากรณ์

$\bar{Y}$ แทน ค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม Y

$\bar{X}_1, \bar{X}_2, \dots, \bar{X}_n$ แทน ค่าเฉลี่ยของตัวพยากรณ์ตัวที่ 1 ถึง n

และหาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการถดถอยพหุคูณ โดยใช้สูตร

$$\sigma_{Y.123\dots n} = \sigma_Y \sqrt{1 - R^2_{Y.123\dots n}}$$

เมื่อ $\sigma_{Y.123\dots n}$ แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการถดถอยพหุคูณ

σ_Y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม Y

$R_{Y.123\dots n}$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณระหว่างตัวแปรตาม Y กับ
ตัวพยากรณ์ $X_1, X_2, \dots, X_n$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	Degree of Freedom
SS	แทน	Sum of Square
MS	แทน	Mean Square
MS _w	แทน	Mean Square Within-group
n	แทน	ตัวกลางฮาร์โมนิคของจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เท่ากัน
F	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน F-Distribution
r	แทน	ขั้นที่คะแนนเฉลี่ยอยู่ห่างกัน
q	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน q-Studentized Range
X	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation)
S ²	แทน	ค่าความแปรปรวน
t	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน t-Distribution
*	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

X_1	แทน	บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา
X_2	แทน	ความพึงพอใจในครอบครัว
X_3	แทน	การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา
X_4	แทน	การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา
X_5	แทน	การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน
X_6	แทน	การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม (จากบิดา + มารดา + เพื่อน)
X_7	แทน	เพศ
X_8	แทน	ระดับชั้นเรียน
X_9	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
Y	แทน	ความภาคภูมิใจในตนเอง
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์ของการทำนาย
R^2_{change}	แทน	สัมประสิทธิ์ของการทำนายที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเพิ่มตัวทำนายทีละตัว
F_{change}	แทน	ค่าสถิติเอฟ (F) ที่ใช้ทดสอบความมีนัยสำคัญของการเพิ่มตัวทำนายเข้าไปครั้งละ 1 ตัว
$S.E._{\text{est}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
b	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้จากการทำนาย ด้วยตัวทำนายต่าง ๆ ในรูปคะแนนดิบ
สมการทำนาย	แทน	สมการถดถอยพหุคูณที่ใช้ทำนายความภาคภูมิใจในตนเอง

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ที่แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างและ ร้อยละของ กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ และผลการวิเคราะห์ที่แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุดและคะแนนเต็มของตัวแปรต่าง ๆ

ตอนที่ 2 เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบคะแนน ความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งจำแนกตามตัวแปร แบ่งเป็น

1. การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม ด้วยวิธี t-test
2. การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ขึ้นไป โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test)

3. การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่ เมื่อค่าของการวิเคราะห์ ความแปรปรวนมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยวิธี Student q-stitistic

ตอนที่ 3 เป็นการศึกษาความสามารถในการทำนายและร่วมกันทำนายความภาคภูมิใจ ในตนเองของตัวแปร คือ บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และหาสมการพยากรณ์ความภาคภูมิใจในตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรต่าง ๆ

ตาราง 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะต่าง ๆ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	คิดเป็นร้อยละ
สถานภาพของครอบครัว		
- บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	373	100
บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา		
- บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว	51	13.7
- มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว	144	38.6
- ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทพอ ๆ กันในการนำครอบครัว	178	47.7
ความพึงพอใจในครอบครัว		
- ต่ำ	58	15.5
- ปานกลาง	260	69.7
- สูง	55	14.7
การสนับสนุนทางสังคม		
- จากบิดามาก	26	7.0
- จากมารดามาก	40	10.7
- จากบิดา-มารดามาก	60	16.1

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	คิดเป็นร้อยละ
- จากเพื่อนมาก	51	13.7
- จากบิดา-เพื่อนมาก	30	8.0
- จากมารดา-เพื่อนมาก	28	7.5
- จากบิดา-มารดา-เพื่อนมาก	70	18.8
- จากบิดา-มารดา-เพื่อนน้อย	68	18.2
เพศ		
- ชาย	150	40.2
- หญิง	223	59.8
ระดับชั้นเรียน		
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	219	58.7
- มัธยมศึกษาปีที่ 6	154	41.3
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
- ต่ำ	91	24.4
- ปานกลาง	193	51.7
- สูง	89	23.9
ความภาคภูมิใจในตนเอง		
- ต่ำ	61	16.4
- ปานกลาง	245	65.7
- สูง	67	18.0

2. ผลการวิเคราะห์ที่แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด
คะแนนต่ำสุด และคะแนนเต็มของตัวแปรต่าง ๆ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด
และคะแนนเต็มของตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	X	S.D.	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	คะแนนเต็ม
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ระดับคะแนนเฉลี่ย)	2.235	0.522	3.97	0.76	4.00
ความพึงพอใจในครอบครัว	107.909	11.302	134	70	150
การสนับสนุนทางครอบครัว					
- จากบิดา	45.748	11.197	70	14	70
- จากมารดา	52.839	10.096	70	20	70
- จากเพื่อน	46.437	9.675	70	15	70
- โดยรวม	145.024	21.026	210	83	210
ความภาคภูมิใจในตนเอง	125.901	16.976	165	62	175

ตอนที่ 2

1. เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า "บุคคลวัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน จะมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน" ดังแสดงผลในตารางที่ 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1755.6247	877.8123	3.0799*
ภายในกลุ่ม	370	105435.7051	285.0100	
รวม	372	107209.3298		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และเพื่อหาว่าในกลุ่มบุคคลวัยรุ่นทั้งสามกลุ่มมีคู่ใดบ้างที่มีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน จึงได้ทำการหาการทดสอบต่อโดยใช้ Student q-statistic แบบ Newman-Keuls ดังตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่สำหรับความภาคภูมิใจในตนเอง ของบุคคล
วัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน

บทบาทการนำครอบครัว ของบิดามารดา		บิดามีบทบาท	มารดามีบทบาท	ทั้งบิดาและมารดา มีบทบาทพอ ๆ กัน
	X	123.0980	124.1181	128.1461
บิดามีบทบาท	123.0980	-	1.0201	5.0481*
มารดามีบทบาท	124.1181			4.028*
ทั้งบิดาและมารดา มีบทบาทพอ ๆ กัน	128.1461			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 แสดงว่า บุคคลวัยรุ่นที่บิดามารดามีบทบาทพอ ๆ กันในการนำครอบครัวมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว และสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง หรือต่ำ ดังแสดงผลในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	18034.4153	9017.2077	37.4137***
ภายในกลุ่ม	370	89174.9144	241.0133	
รวม	372	107209.3298		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จกตาราง 6 ปรากฏว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และเพื่อหาว่าในกลุ่มบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง ปานกลาง ต่ำ มีคู่ใดบ้างที่มีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันจึงได้ทำการทดสอบต่อ โดยใช้ student-q-statistic แบบ Newman - Keuls ดังตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่สำหรับความภาคภูมิใจในตนเองของ
บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่างกัน

ความพึงพอใจในครอบครัว	X	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
		112.2069	126.5615	137.2182
ต่ำ	112.2069	-	14.3546*	25.0113*
ปานกลาง	126.5615		-	10.6567*
สูง	137.2182			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 แสดงว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง และต่ำ และบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน จะมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน ดังแสดงผลในตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	7	21450.4475	3064.3496	13.0422***
ภายในกลุ่ม	365	85758.8823	234.9558	
รวม	372	107209.3298		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 8 ปรากฏว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกันมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และเพื่อหาว่าในกลุ่มบุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน มีคู่ใดบ้างที่มีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน จึงได้ทำการทดลองต่อโดยใช้ Student-q-statistic แบบ Newman-Keuls ดังตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่สำหรับความภาคภูมิใจตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน

	เพื่อนมาก	บิดา-มารดา เพื่อนน้อย	บิดามาก	มารดามาก	มารดา เพื่อนมาก	บิดา- เพื่อนมาก	บิดา-มารดา มาก	บิดา-มารดา เพื่อนมาก
การสนับสนุนทางสังคม								
X	118.3922	118.7796	119.5769	120.4000	125.6429	127.4667	131.5500	138.3714
เพื่อนมาก	118.3922	0.3872	1.1847	2.0078	7.2507	9.0745	13.1578*	19.9792*
บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย	118.7794	-	0.7975	1.6206	6.8635	8.6873	12.7706*	19.5920*
บิดามาก	119.5769		-	0.8231	6.0660	7.8898	11.9731*	18.7945*
มารดามาก	120.4000			-	5.2429	7.0667	11.1500	17.9714*
มารดา-เพื่อนมาก	125.6429				-	1.8238	5.9071	12.7285*
บิดา-เพื่อนมาก	127.4667					-	4.0833	10.9047*
บิดา-มารดามาก	131.5500						-	6.8214*
บิดา-มารดา-เพื่อนมาก	138.3714							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดามาก, และ บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนมาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดามาก, มารดา-เพื่อนมาก, บิดา-เพื่อนมาก, บิดา-มารดามาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่า บุคคลวัยรุ่นชาย จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นหญิง ดังแสดงในตารางที่ 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ที่มีเพศ ต่างกัน

เพศ	N	X	S.D.	t
ชาย	150	129.6133	15.374	3.52***
หญิง	223	123.4036	17.570	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 10 แสดงว่า บุคคลวัยรุ่นชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

5. เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5 ที่ว่า "บุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเอง สูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่ำ ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน

ระดับชั้นเรียน	N	X	S.D.	t
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	219	125.9543	16.417	0.07
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	154	125.8247	17.796	

จากตาราง 11 แสดงว่า บุคคลวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกับบุคคลวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั่นคือ บุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกันมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

6. เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6 ที่ว่า "บุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือต่ำ" ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 เปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	835.0588	417.5294	1.4523
ภายในกลุ่ม	370	106374.2709	287.5294	
รวม	372	107209.3298		

จากตาราง 12 พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

ตอนที่ 3

การศึกษาความสามารถในการทำนายและร่วมกันทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของ ตัวแปร บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา การสนับสนุนทางสังคม และตัวแปรด้านชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 7 ที่ว่า "บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และตัวแปรด้านชีวสังคม สามารถทำนาย และร่วมกันทำนายความภาคภูมิใจในตนเองได้"

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ตัวทำนาย 9 ตัว คือ บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน การสนับสนุนทางสังคม เพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นตัวเกณฑ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนาย และระหว่างตัวทำนายกับความภาคภูมิใจในตนเอง ดังแสดงผลในตาราง 13

ตาราง 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนาย และระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย

ตัวแปร	x	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9	Y
X1	1	.1981***	.1821***	.1011	.0100	.152**	-.0382	-.0342	.0617	.1216**
X2		1	.4948***	.4737***	-.0293	.475***	-.0749	.0531	.1606***	.5045***
X3			1	.3930***	.0752	.759***	-.2214***	-.0045	.0636	.4239***
X4				1	.0820	.722***	-.1118	.9039	.1289**	.4062***
X5					1	.536***	.1356**	.0449	-.0274	.1980***
X6						1	-.1092	.6034	.0832	.5119***
X7							1	.0659	-.0277	-.1796***
X8								1	-.0897	-.0038
X9									1	.1128
Y										1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 13 พบว่า ตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มี 5 ตัว คือ ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม และตัวทำนายที่ความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 ตัว คือบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา แสดงว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีองค์ประกอบของตัวทำนาย 6 ตัวนี้สูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูง หรือถ้ามีองค์ประกอบของตัวทำนายนี้ต่ำ จะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำด้วย สำหรับตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีเพียงตัวเดียว คือ เพศ แสดงว่า บุคคลวัยรุ่นเพศชายจะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูง และบุคคลวัยรุ่นเพศหญิงจะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ส่วนตัวทำนายอื่น ๆ คือ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ระดับชั้นเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวทำนายพบผล ดังนี้

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่

บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา	กับ	ความพึงพอใจในครอบครัว
บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา	กับ	การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา
ความพึงพอใจในครอบครัว	กับ	การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา
ความพึงพอใจในครอบครัว	กับ	การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา
ความพึงพอใจในครอบครัว	กับ	การสนับสนุนทางสังคม
ความพึงพอใจในครอบครัว	กับ	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา	กับ	การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา
การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา	กับ	การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม
การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา	กับ	การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม
การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน	กับ	การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่
 บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา กับ การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม
 การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน กับ เพศ

ตัวทำนายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่
 การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา กับ เพศ

นอกเหนือตัวทำนายคู่อื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 ศึกษากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ หรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำนายความภาคภูมิใจ
 ในตนเองของบุคคลวัยรุ่น โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ ดังแสดงผลใน
 ตาราง 14

ตาราง 14 แสดงการหากกลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ ในการทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของ
 บุคคลวัยรุ่น

ลำดับที่	ตัวทำนาย	b		F	R ²	R ² change	F change
1	X ₆	.2477	.3398	131.726***	.2620	.2620	131.762***
2	X ₂	.5009	.3335	99.470***	.3497	.0877	49.865***
3	X ₇	-4.0627	-.1175	70.184***	.3633	.0136	7.901***

ค่าคงที่ (a) = 58.5509

รวมร้อยละที่อธิบายความแปรปรวนของความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้

$(R^2 \times 100) = 36.33$ (ตัวทำนาย 3 ตัว)

R = 0.6027   S.E. est = ± 13.6010

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจากตาราง 14 พบว่า มีกลุ่มตัวทำนาย 3 ตัว ที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำงานความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม (จากบิดา + มารดา + เพื่อน) ความพึงพอใจในครอบครัว เพศ ตามลำดับ โดยมีการสนับสนุนทางสังคมโดยรวม เป็นตัวทำนายแรกที่มีอิทธิพลสูงสุด สามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยที่การทำนายนี้ เชื่อมั่นได้ร้อยละ 26.20 สำหรับความพึงพอใจในครอบครัวเป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับที่ 2 สามารถรวมกับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวม ทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้ร้อยละ 34.97 (ตัวทำนาย 2 ตัว) โดยสามารถทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายแรกตัวเดียวร้อยละ 8.77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ เพศ เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงลำดับที่ 3 สามารถรวมกับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวม และความพึงพอใจในครอบครัว ทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้ร้อยละ 36.33 (ตัวทำนาย 3 ตัว) โดยสามารถทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนาย 2 ตัว ร้อยละ 1.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นกับกลุ่มตัวทำนายทั้ง 3 เป็น .6027 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวทำนายทั้ง 3 ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ความพึงพอใจในครอบครัว เพศ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภาคภูมิใจในตนเอง หรือสามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ได้ร้อยละ 36.33 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ ± 13.6010 และได้สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = 58.5509 + .2477 X_6 + .5009 X_2 - 4.0627 X_7$$

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปรด้านบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม เพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนตรวจสอบดูว่า ตัวแปรใดที่มีความสำคัญในการสามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ซึ่งพอสรุปขั้นตอนและผลการศึกษาค้นคว้า ได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างของความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ ได้แก่
  - 1.1 บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา
  - 1.2 ความพึงพอใจในครอบครัว
  - 1.3 การสนับสนุนทางสังคม
  - 1.4 เพศ
  - 1.5 ระดับชั้นเรียน
  - 1.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อใช้ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และตัวแปรด้านชีวสังคมเป็นตัวพยากรณ์

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. บุคคลวัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาแตกต่างกัน จะมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน
2. บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลางหรือต่ำ
3. บุคคลวัยรุ่นที่มีการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน จะมีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน
4. บุคคลวัยรุ่นชาย จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นหญิง
5. บุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่ำ
6. บุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
7. บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และตัวแปรด้านชีวสังคม สามารถทำนายและร่วมกันทำนายความภาคภูมิใจในตนเองได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนวัยรุ่นทั้งชายและหญิงที่มีบิดามารดาที่แท้จริงอยู่ด้วยกัน และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม โรงเรียนกุญแจรัตนารามวิทยาคม โรงเรียนเทพศิลา

โรงเรียนแจรงร้อนวิทยา โรงเรียนศรีพฤฒา โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เป็นจำนวน 373 คน
เลือกมาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามรายละเอียดส่วนบุคคล เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลวัยรุ่น
ในเรื่อง เพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ และสถานภาพของครอบครัว

2.2 แบบทดสอบการนำครอบครัวของบิดามารดา ปรับปรุงและเพิ่มเติมมาจาก
แบบทดสอบวัดบทบาทการนำครอบครัว ของธารินี มิ่งวงศ์ (2532) และแบบทดสอบวัดบทบาท
การนำในการอบรมเลี้ยงดูของ มาริสา รัษฎ์ (2532) เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 3 ตัวเลือก
จำนวน 30 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นดังนี้ กลุ่มที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัวเท่ากับ .6706
กลุ่มที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว เท่ากับ .7550 และกลุ่มที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาท
ในการนำครอบครัว เท่ากับ .8523

2.3 แบบทดสอบวัดความพึงพอใจในครอบครัว ปรับปรุงและแก้ไขมาจากแบบ
ทดสอบความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ของ วราภรณ์ อินทรชัยศรี และคนอื่น ๆ (2518)
มีลักษณะเป็นมาตรฐานประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่า
สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ (Item-Test Correlation) ตั้งแต่ .2684 ถึง .7186
(ดูภาคผนวก ข ตาราง 13) มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ .8911

2.4 แบบทดสอบวัดการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตร
ประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ ซึ่งวัดการสนับสนุนทางสังคมจากบิดามารดา
และกลุ่มเพื่อน อย่างละ 14 ข้อ รวม 42 ข้อ มีค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ (Item-
Test Correlation) ตั้งแต่ .3155 ถึง .6253 (ดูภาคผนวก ข ตาราง 14) มีค่าความ
เชื่อมั่น (α) ทั้งฉบับเท่ากับ .9265 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) แต่ละแบบดังนี้

การสนับสนุนทางสังคมจากบิดา	เท่ากับ	.9351
การสนับสนุนทางสังคมจากมารดา	เท่ากับ	.9281
การสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน	เท่ากับ	.8934

- 2.5 แบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ใช้แบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของ นวพร พุ่มพวงษ์ (2529) มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) ชนิด 5 อันดับ จำนวน 44 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8859 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบนี้ไปหาความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง
- ปรากฏว่าได้ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 35 ข้อ มีค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ (Item-Test Correlation) ตั้งแต่ .3017 ถึง .6605 (ดูภาคผนวก ข ตาราง 15) มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ .8934

3. วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนเพื่อกำหนดวัน และเวลาในการดำเนินการสอบ
2. เตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่สอบในแต่ละครั้ง วางแผนในการดำเนินการสอบ และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอบเอง
3. อธิบายให้นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ในการสอบ วิธีการตอบแบบสอบถาม และแบบทดสอบ เมื่อนักเรียนทุกคนเข้าใจจึงเริ่มทำการทดสอบ
4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และแบบทดสอบทั้งหมด มาตรวจ และวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวนค่าสถิติทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล
วัยรุ่นตามสมมติฐานข้อ 1, 2, 3, และ 6 โดยใช้สถิติเอฟ (F-test) ทดสอบ และตรวจสอบ
ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method)
ในกรณีที่พบว่า F-test มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล
วัยรุ่น ตามสมมติฐานข้อ 4, 5 โดยใช้สถิติที (t-test) ทดสอบ

4. การวิเคราะห์ถดถอยแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple
Regression Analysis) เพื่อค้นหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ ที่สามารถทำนายความ
ภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 1

1. บุคคลวัยรุ่นที่บิดาและมารดาต่างมีบทบาทพอ ๆ กันในครอบครัว มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว และบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว จะมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน กับบุคคลวัยรุ่นที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 2

2. บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลางและต่ำ และบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 3

3. บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดามาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดามาก,

นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนมาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดามาก, มารดา-เพื่อนมาก, บิดา-เพื่อนมาก, บิดา-มารดามาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 4

4. บุคคลวัยรุ่นชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 5

5. บุคคลวัยที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 6

6. บุคคลวัยรุ่นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 7

7. ตัวทำนายที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำนายความภาคภูมิใจในตนเอง มี 3 ตัว ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม (จากบิดา + มารดา + เพื่อน) ความพึงพอใจในครอบครัว และ เพศตามลำดับ โดยมีการสนับสนุนทางสังคมโดยรวม เป็นตัวทำนายแรกที่มีอิทธิพลสูงสุดสามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้ร้อยละ 26.20 ความพึงพอใจในครอบครัวเป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับที่ 2 สามารถร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวม ทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้ร้อยละ 34.97 (ตัวทำนาย 2 ตัว) โดยสามารถทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายแรกตัวเดียวร้อยละ 8.77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ เพศ เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงลำดับที่ 3 สามารถร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวม และความพึงพอใจในครอบครัว ทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้ร้อยละ 36.33 (ตัวทำนาย 3 ตัว) โดยสามารถทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนาย 2 ตัว ร้อยละ 1.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นกับกลุ่มตัวทำนายทั้ง 3 เป็น .6027 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวทำนายทั้ง 3 ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ความพึงพอใจในครอบครัว เพศ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภาคภูมิใจในตนเอง หรือสามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ได้ร้อยละ 36.33 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ ± 13.6010 และ ได้สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = 58.5509 + .2477 X_6 + .5009 X_2 - 4.0627 X_7$$

อภิปรายผล

การอภิปรายผล ผู้วิจัยขออภิปรายตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ที่มีความแตกต่างกัน ด้านบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม เพศ ระดับชั้นเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น จำแนกตามบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ผลการวิจัย พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเองแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 โดยบุคคลวัยรุ่นที่บิดามารดาต่างมีบทบาทพอ ๆ กันในการนำครอบครัว มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่มารดามีบทบาทการนำครอบครัว และบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว จะมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน กับบุคคลวัยรุ่นที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว

ครอบครัวไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ในสมัยโบราณครอบครัวไทยได้ให้ความสำคัญต่อบิดาในฐานะเป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างแบบอิตาเลียนไทย คือ ให้อำนาจสิทธิเด็ดขาดแก่หัวหน้าแต่ผู้เดียว แต่ต่อมาลักษณะครอบครัวดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะที่ให้สมาชิกของครอบครัวมีส่วนร่วมในการปกครอง โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีทั้งสามีและภรรยา เป็นผู้ทำงานหารายได้ ฝ่ายสามีก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อกิจการของบ้านและครอบครัว ซึ่งรวมทั้งการช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น ทำให้ลักษณะครอบครัวไทยในปัจจุบันเป็น ประชาธิปไตยขึ้น (จรรยา สุวรรณทัต, 2531 : 123)

ผลการวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นว่า บุคคลวัยรุ่นในครอบครัวที่บิดาและมารดาต่างก็มีบทบาทพอ ๆ กันในการนำครอบครัวนั้น บิดาและมารดาต่างมีความรับผิดชอบต่อการกระทำที่ในครอบครัว มีการใช้เหตุผลร่วมกันระหว่างบิดา มารดา และบุตร ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ย่อมทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันบุตรจะเกิดความรู้สึกอบอุ่น กล้าแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือกับ

ผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเข้าใจในตนเองสูง รู้สึกว่าตนเองมีค่า และปรับตัวได้ดี จึงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว และบุคคลวัยรุ่นที่มารดา มีบทบาทในการนำครอบครัว ซึ่งอาจเป็นเพราะในครอบครัวที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัวนั้น มีโครงสร้างแบบอิตาเลียน โดยบิดาเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ควบคุมธุรกิจการเงิน และมีอำนาจสิทธิเด็ดขาดในการตัดสินใจปัญหาภายในครอบครัว ตั้งเป้าหมายวางกฎเกณฑ์ ให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตาม บุตรไม่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น ไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปไกลจากบ้านจนกว่าจะพ้นวัยรุ่น ทำให้บุตรขาดความคิดริเริ่ม และความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าเป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นผลให้บุคคลวัยรุ่นขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนครอบครัวที่มารดา มีบทบาทในการนำครอบครัวนั้น เนื่องจากในสังคมปัจจุบันมารดา มีบทบาทในการออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น และยังทำหน้าที่แม่บ้านทุกอย่าง เมื่อกลับถึงบ้าน จึงทำให้มารดา มีบทบาทเหนือกว่าบิดา ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากบิดาขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว บิดาอ่อนแอ ไม่เป็นผู้นำ ไม่มีบทบาทอะไรในบ้าน เป็นคนเงี้ยว แยกตัว (วัลลภ ปิยะมานธธรรม. 2531 : 5 อ้างอิงมาจาก ธาโรณี มิ่งวงศ์. 2531 : 124) ทำให้มารดาต้องทำหน้าที่เป็นทั้งบิดาและมารดาไปพร้อม ๆ กัน ต้องรับผิดชอบครอบครัวอย่างมาก ซึ่งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัว อันจะส่งผลกระทบต่อบุตรเป็นอันมาก ทั้งด้านขาดการแสดงออก ซึ่งความรัก ความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความสมบูรณ์ของครอบครัว และจากงานวิจัย ของ วราภรณ์ อินทรชัยศรี (2518 : 75) พบว่า บุคคลวัยรุ่นมีความขัดแย้งกับมารดามากกว่าบิดา ทั้งนี้เพราะมารดาเป็นผู้รับผิดชอบมากกว่าบิดา เกี่ยวกับการเลี้ยงดู และมารดามักเป็นฝ่ายลงโทษเด็กมากกว่าบิดา นอกจากนี้มารดา ยังมุ่งหวังอย่างยิ่งที่จะให้บุตรแสดงความรัก ห่วงผู้ใหญ่ ทำตามคำสั่งและความต้องการของมารดา ซึ่งเป็นการบั่นทอนความเป็นตัวของตัวเองของบุตร (ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และ จรรยา สุวรรณทนต์. 2510 : 87-91) ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ เด็กขาดความภาคภูมิใจในตนเอง งานวิจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยของ ธาโรณี มิ่งวงศ์ (2532 :

112-113 ; 125-129) ที่พบว่า วัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศ ที่บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดาแตกต่างกัน มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่วัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศ ที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว มีสุขภาพจิตต่ำกว่าวัยรุ่นชายที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัว และวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศ ที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว มีอาการผิดปกติทางจิตมากกว่าวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลและความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่า บุคคลวัยรุ่นที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทในการนำครอบครัว จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัว และสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว

1.2 การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น จำแนกตามความพึงพอใจในครอบครัว ผลการวิจัย พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง และต่ำ และบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง จะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การรับรู้สภาพภายในบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา และบุตร และการมีปฏิสัมพันธ์กันของบุคคลากรในครอบครัว ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งจัดเป็นสภาพทางอารมณ์อย่างหนึ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคล ทั้งที่แสดงออก และไม่แสดงออก ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องจากการประเมินถึงสิ่งที่ตนประสบ และรูปแบบของการได้รับการปฏิบัติจากบุคคลอื่น (Coopersmith. 1981 : 130-134, 236) นอกจากนี้ ซิลลิแวน (พ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 56 ; อ้างอิงมาจาก Sullivan. n.d.) กล่าวว่า มนุษย์มีความปรารถนาพื้นฐาน 2 ประการ คือ ความพึงพอใจ (Satisfaction) และความปลอดภัย (Security) ซึ่งความปรารถนาทั้งสองประการนี้ เป็นความปรารถนาพื้นฐานที่ทำให้บุคคลเกิดสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน

ในครอบครัวช่วงที่เด็กเข้าสู่วัยรุ่นเป็นระยะที่ย่างยากที่สุด เพราะมักมีข้อขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตร บุคคลวัยรุ่นจะพึ่งพาอาศัยบิดามารดาน้อยลง มีความคิดและปล่อยอารมณ์อย่างอิสระมากขึ้น มีประสบการณ์ใหม่ ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่บุคคลวัยรุ่นพยายามเสาะแสวงหาด้วยตนเอง และมักเป็นที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่ การเข้มงวดและผู้ใจของผู้ใหญ่ที่มีต่อบุคคลวัยรุ่นในเรื่องความประพฤติ การคบเพื่อน การเรียน การแต่งกาย ตลอดจนการที่ต้องทำตามใจผู้ใหญ่อยู่เสมอ นั้น ทำให้อารมณ์ของบุคคลวัยรุ่นไม่มั่นคง หงุดหงิดไวต่อความรู้สึก และแสดงออกทันที เพราะยังไม่เป็นผู้ใหญ่ที่เดียว (ชัยนาถ นาคบุบผา, 2514 : 75 ; อ้างอิงมาจาก วราภรณ์ อินทรชัยศรี, 2518 : 2) จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ที่ทำให้บุคคลวัยรุ่นเกิดความพึงพอใจในครอบครัว จะเกี่ยวข้องกับความสำเร็จและความต้องการของบุคคลวัยรุ่น และการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ตอบสนองความสำเร็จและความต้องการของบุคคลวัยรุ่นอย่างถูกต้อง จะเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520, 28-34) กล่าวถึง การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่าเป็นลักษณะรวมของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุมค่อนข้างน้อย พ่อแม่จะให้เหตุผลในการฝึกนิสัยให้การชมเชยมากกว่าการลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงเป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ให้อิสระแก่เด็กในขอบเขตที่เหมาะสม สามารถตอบสนองต่อพัฒนาการ ความสำเร็จและความต้องการพื้นฐานของบุคคลในวัยนี้ได้ดี เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบิดามารดาและบุตร น้อย ทำให้บุคคลวัยรุ่นเกิดความรักและความพึงพอใจในครอบครัวของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานองคูเปอร์สมิธ (Lefrancois, 1984 : 340-341 ; citing Coopersmith, 1967) ที่พบว่า เด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง มีความขัดแย้งกับครอบครัวน้อยกว่าเด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ และครอบครัวของเด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง จะใช้รูปแบบประชาธิปไตยมากกว่าวิธีอื่นในการตัดสินปัญหาต่าง ๆ

งานวิจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยของ ชวาศ์ (Schwartz. 1988) ที่พบว่า ความพึงพอใจในครอบครัวของบุคคลวัยรุ่นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเอง งานวิจัยของ วราภรณ์ อินทรชัยศรี (2518 : 77) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับบิดามารดา และการยอมรับตนเองของบุคคลวัยรุ่น กลุ่มที่มีความขัดแย้งสูง และกลุ่มที่มีความขัดแย้งต่ำ คือ บุคคลวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดาสูง จะมีการยอมรับตนเองต่ำ และบุคคลวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดาต่ำ จะมีการยอมรับตนเองสูง

จากเหตุผลและความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ เป็นเครื่องยืนยันในผลการวิจัยนี้ได้ว่า ในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ

1.3 การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น จำแนกตามการสนับสนุนทางสังคม ผลการวิจัย พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจาก บิดามารดามาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจาก เพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดามาก,

นอกจากนี้ พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนมาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจาก เพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดามาก, มารดา-เพื่อนมาก, บิดา-เพื่อนมาก, บิดา-มารดามาก

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ทั้งบิดา และมารดา มีความสำคัญต่อครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง ครอบครัวที่ทั้งบิดา และมารดา เอาใจใส่ต่อบุตร ๆ ให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจ เช่น ความรัก ความเอื้ออาทร และความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จะมีความสำคัญต่อทัศนคติ และการยอมรับตนเองแห่งบุคลิกภาพของบุตร นอกจากนี้ ความรักและการยอมรับบุตร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บุตรของครอบครัวนั้น มีความไว้วางใจบุคคลอื่น และตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นอิสระ มีความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้จักรัก และเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 176 ; อ้างอิงมาจาก Bandura and Walters. 1963) จึงทำให้บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากทั้งบิดาและมารดามาก มีความภาคภูมิใจ

ในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม จากบิดา หรือมารดา หรือเพื่อนมาก เพียงฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียว

งานวิจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนผลการวิจัยนี้ โกลดีน (ควงเดือน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจวบจันก, 2524 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Goldin, 1969) ได้ประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรายงานของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมของบิดามารดาของตน โดยการวิจัยเหล่านี้ศึกษาเปรียบเทียบเยาวชนปกติกับเยาวชนที่มีปัญหาประเภทต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาในการปรับตัวด้วย โกลดีน พบว่ามีรายงานการวิจัย 12 เรื่อง ที่ศึกษาการปรับตัวของเยาวชนด้วยการใช้วิธีการประเมินต่าง ๆ กัน ผลปรากฏโดยส่วนรวมว่าเยาวชนที่มีปัญหาในการปรับตัว เป็นผู้ที่รายงานบิดามารดาของตนยอมรับตนน้อย รักตนน้อย และให้การสนับสนุนตนน้อย มากกว่าที่เยาวชนปกติจะรายงานเช่นนั้น นอกจากนี้เพื่อนก็มีความสำคัญต่อบุคคลวัยรุ่นเช่นเดียวกัน วัยรุ่นต้องการเพื่อนมากกว่าวัยอื่น ๆ เพราะบุคคลวัยรุ่นเชื่อว่าเพื่อนตอบสนองความต้องการได้หลายประการ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน และสามารถมีความร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตนได้ (ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคนอื่น ๆ, 2527 : 6 ; อ้างอิงมาจาก พูนสุข จิตรนุสนธ์, 2521) ดังนั้น การที่บุคคลวัยรุ่นรู้ว่าตนเองได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน จะทำให้บุคคลวัยรุ่นเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ อบอุ่น และรู้สึกว่าตนเองนั้นมีคุณค่า (พัชนี วรกวิน, 2522 : 150) จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า บิดา มารดา และเพื่อน มีความสำคัญต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นเป็นอย่างมาก บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนมากจึงมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

1.4 การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น จำแนกตามเพศ ผลการวิจัย พบว่า บุคคลวัยรุ่นชาย มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นหญิง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4

ผลการวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และความคาดหวังของ บิดามารดาที่มีต่อบุตรชาย และบุตรหญิง ดังที่ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 171) กล่าว ว่า บิดามารดาโดยทั่วไป มักจะคาดหวังว่า เด็กผู้ชาย ควรจะเป็นเด็กที่แข็งแรงและว่องไว มากกว่าเด็กผู้หญิง ส่วนเด็กผู้หญิงนั้น บิดามารดาจะคาดหวังว่า จะเป็นผู้ที่เรียบร้อยและไม่เอะอะ

นั่นคือ ความคาดหวังและค่านิยมของบิดามารดาในสังคมไทยนั้นจะปกป้องและห่วงหาเหว
บุตรหญิงมากกว่าบุตรชาย ตัวอย่างเช่น บิดามารดามักจะอนุญาตให้บุตรชายไปไหนคนเดียว
ไกล ๆ ได้มากกว่าบุตรหญิง ซึ่งอาจทำให้บุตรหญิงถูกทำลายพัฒนาการด้านต่าง ๆ ด้วยความรัก
ความห่วงหาเหวมากกว่าบุตรชาย และผลที่ตามมาคือ บุคคลวัยรุ่นหญิงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่าบุคคลวัยรุ่นชาย

งานวิจัยอื่น ๆ ที่สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยของมิลเลอร์ (Miller. 1975 : 141-142) งานวิจัยของชวาทซ์ (Schwartz. 1988) ที่พบว่า เพศชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเพศหญิง

1.5 การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นจำแนกตามระดับ
ชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเอง
ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5 ผลที่ได้ครั้งนี้ ขัดแย้งกับงานวิจัยของ
ลีเวนเบิร์ก (Levenberg. 1976 : 7299 ; A) ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเกรด 3-6
พบว่า นักเรียนถ้าอายุมากขึ้นจะมีความมั่นใจในการประเมินตนเองมากขึ้น และมีความภาคภูมิใจ
ในตนเองมากขึ้นด้วย และงานวิจัยของ จูฮาซซ์ (Juhasz. 1985) ที่ศึกษา การวัดความ
ภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ในกลุ่มตัวอย่างอายุ 12-14 ปี พบว่า อายุจะเป็นองค์
ประกอบของความภาคภูมิใจในตนเอง

สาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อาจจะเป็นเพราะว่า
การที่บุคคลจะประเมินตนเองว่า คนเป็นบุคคลที่เด่นหรือด้อย มีค่าหรือไร้ค่า เหมาะสม
หรือไม่เหมาะสมนั้น สังคมและสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นเมื่ออิทธิพลต่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด
ตลอดจนการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นของบุคคลนั้น มีความต่อเนื่องมาจากประสบการณ์

ตั้งแต่วัยเด็ก ประสบการณ์ในช่วงเวลาต่อมาหรือภายหลังจากนั้น อาจจะทำให้เขาเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวเขาเองได้ แต่ก็อาจจะไม่ง่ายดาย หรือเป็นการยากมาก (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 35) เด็กที่เจริญเติบโตขึ้นพร้อมกับความคิดที่ว่า ตัวของเขา นั้นดีกว่าเด็กคนอื่น ๆ พฤติกรรมการกระทำที่เขาแสดงออกก็จะสอดคล้องกับความคิดนั้น ๆ ของเขา และเมื่อเขาเจริญเติบโตขึ้น เขาก็อาจจะกลายเป็นบุคคลที่ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น เต็ม ส่วนบุคคลวัยรุ่นที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง แสดงว่า ได้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของพัฒนาการมาด้วยความรู้สึกมั่นใจในตนเอง ทั้งในความสามารถของตนเองและการยอมรับของบุคคลอื่น ดังนั้น จึงไม่พบความแตกต่างของความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นที่มีอายุต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ (2527 : 64) ที่พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

1.6 การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น จากผลตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัย พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6 ผลที่ได้ครั้งนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ลีเวนเบอร์ก (Levenberg. 1976 : 7299-A) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเอง งานวิจัยของ ปริมาเวอร่า, ไชมอน และ ปริมาเวอร่า (Primavera Simon and Primavera) ที่พบว่า ในเพศหญิง ความภาคภูมิใจในตนเองมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และงานวิจัยของ คินเนย์ และคนอื่น ๆ (Kinney and others. 1989 : 38149-A) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ผู้วิจัยคาดว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน่าจะมีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น เพราะตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (นวลละออง สุภาผล. 2527 : 269-270 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. n.d.) เชื่อว่าทุก ๆ คนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ เพื่อที่จะได้มีความภาคภูมิใจในตนเอง และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสามารถของตนด้วย และถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนพอใจ จะทำให้คนนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถและมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความ

ต้องการนี้ถูกขัดขวางจะทำให้รู้สึกว่ามีมด้อยและเสียความภาคภูมิใจในตนเอง แต่ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่พบความแตกต่างซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุนารี เศษะโชควิวัฒน์ (2527 : 64) ที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ม.1 ม.2 และ ม.3 พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน จะมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มารูยาม่า, รูบิน และคิงส์เบอร์รี่ (Maruyama, Rubin and Kingsbery. 1981 : 962-975) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง การที่ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่พบความแตกต่างอาจเป็นเพราะมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ได้แก่ บทบาทการนำครอบครัว ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม จนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น นอกจากนี้ระเบียบของสังคมโดยเฉพาะระเบียบหรือมาตรฐานของเพื่อนที่ให้ความสำคัญหรือไม่ให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ อาจจะมีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองได้ เช่น บุคคลวัยรุ่นที่ฐานะทางสังคมเศรษฐกิจของเขายู่ในระดับต่ำ หากว่าเพื่อน ๆ ของเขาล้วนแต่สนใจงานกีฬา และแม้ว่าจะแนะนำการเรียนของเขาจะสูง หรือถึงแม้เขาจะเรียนเก่งสักเพียงใด เขาก็มิได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ บุคคลวัยรุ่นผู้นี้ไ้เกิดความรู้สึกด้อยและไม่เห็นคุณค่าคะแนนสูง ๆ ที่เขาได้รับ เป็นต้น (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 36)

2. การศึกษาความสามารถในการทำงานของตัวแปรต่าง ๆ จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ เพื่อค้นหากลุ่มตัวทำนายที่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือมีประสิทธิภาพสูงที่สามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ครั้งนี้ พบว่า มีกลุ่มตัวทำนาย 3 ตัว จากตัวทำนาย 6 ตัว ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่สามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ความพึงพอใจในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ จากผลการวิจัยที่ได้ แสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นมากกว่าตัวทำนายอื่น ๆ เนื่องจากเป็นตัวทำนายที่มีความสำคัญลำดับที่ 1 ที่เข้าสู่สมการทำนาย และสามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่นได้ร้อยละ 26.20 ผลที่ได้นี้เป็นเครื่องยืนยันว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น การที่บุคคลวัยรุ่นรับรู้ว่าการ

สนับสนุนทางสังคม ซึ่งงานที่นี้หมายรวมถึง จากบิดา มารดา และเพื่อน ตามทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์นั้น ความต้องการความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งเป็นความต้องการในขั้นที่ 4 ความต้องการนี้เกิดจากการที่ผู้อื่นให้การยอมรับ โดยดูจากการตอบสนองของบิดามารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อนรุ่นเดียวกัน ซึ่งบุคคลจะประเมินออกมา หากประเมินแล้วอยู่ด้านบวกก็จะเกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน หากประเมินแล้วอยู่ด้านลบก็จะรู้สึกมีบมด้อย อ่อนแอ ช่วยตัวเองไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายที่สำคัญ และมีอิทธิพลสูงสุดต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น

ความพึงพอใจในครอบครัว เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 2 สามารถร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้ร้อยละ 34.97 (ตัวทำนาย 2 ตัว) โดยสามารถทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายแรกตัวเดียวร้อยละ 8.77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และผลที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1981 : 236) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กคือ สภาพภายในบ้าน และลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างกันของบิดาและมารดาและบุตร ซึ่งบุคคลจะรับรู้และประเมินค่าออกมา และความรู้เชิงประเมินค่านี้ จะทำให้บุคคลวัยรุ่นมีความรู้สึกพอใจและไม่พอใจ และมีผลต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ ชวาทซ์ (Schwartz, 1988) ที่พบว่า ความพึงพอใจในครอบครัวของบุคคลวัยรุ่นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเอง จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ ความพึงพอใจในครอบครัว เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 2 และมีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น

เพศเป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพเป็นลำดับที่ 3 สามารถร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมและพึงพอใจในครอบครัว ทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้ร้อยละ 36.33 (ตัวทำนาย 3 ตัว) โดยสามารถทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนาย 2 ตัว ร้อยละ 1.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิลเลอร์ (Miller, 1975 : 141-142) งานวิจัยของ ชวาทซ์ (Schwartz, 1988) ที่พบว่า

เพศชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งคาแกนและมอสส์ กล่าวว่า ความคาดหวัง และค่านิยมของบิดามารดาเกี่ยวกับเพศของเด็ก ทำให้มีผลต่อลักษณะส่วนบุคคล และพัฒนาการของเด็ก (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 ; อ้างอิงมาจาก Kagan and Moss. 1962) นอกจากนี้โดยทั่วไปแล้วมีเงื่อนไขหลายอย่างที่ส่งผลให้ชายมีโอกาสภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าหญิง ทั้งนี้เพราะบทบาททางเพศของหญิง มักจะกำหนดให้ได้สิทธิบางอย่างน้อยกว่าชาย (นภาพร หุ้มพฤกษ์. 2529 : 18 อ้างอิงมาจาก Shaver. 1977) จึงเป็นอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ เพศ เป็นตัวทำนาย ที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นลำดับที่ 3 และมีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น

จึงสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม ความพึงพอใจในครอบครัว และเพศ เป็นตัวแปรพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น สามารถร่วมกันทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้ร้อยละ 36.33 โดยที่ตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับชั้นเรียน ไม่มีประสิทธิภาพสูงพอจะทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของตนเองของบุคคลวัยรุ่น โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของตนเอง ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ความพึงพอใจในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของตนเอง แต่ไม่สามารถทำนายความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของตนเองได้ ได้แก่ บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องถึงบุคคลวัยรุ่น ดังนี้

1. ผลการศึกษาที่ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของ การสนับสนุนทางสังคม ความพึงพอใจในครอบครัว ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่เกี่ยวข้อง ความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของตนเอง ดังนั้น ทั้งบิดาและมารดาควรจะได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตน โดยทั้งบิดามารดาควรจะเป็นบิดามารดาที่มีบทบาทพัฒนา คือ อุทิศเวลาให้กับบุตรและครอบครัว คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเอาใจใส่ ดูแลและสนับสนุนทุกวิถีทางที่จะช่วยพัฒนาการเจริญเติบโตของบุตร เปิดโอกาสให้บุตรได้คบเพื่อน ตลอดจนสร้างสัมพันธภาพอันดีในครอบครัว นอกจากนี้บิดามารดาควรจะหาความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาวัยรุ่นบ้าง เพื่อจะได้เข้าใจ ความสนใจ ความต้องการ และพัฒนาการต่าง ๆ ของบุคคลวัยรุ่นได้ถูกต้อง

2. บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของตนเอง และจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่ทั้งบิดาและมารดามีบทบาทพอ ๆ กัน ในการนำครอบครัว มีความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นกลุ่มอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบิดามารดา ทั้งบิดามารดาควรมีบทบาทร่วมกันในครอบครัวไม่ควรปล่อยให้บิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว

ข้อเสนอแนะการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบหรือศึกษาความสัมพันธ์ของความภาคภูมิใจในตนเองกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ที่อาจจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคคล และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป
2. ควรจะทาวิจัยเรื่องนี้ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวิจัยเชิงระดับประถมศึกษาดูบ้าง เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองในวัยเด็กยังมีน้อย
3. เนื่องจากในปัจจุบันมีการศึกษาคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนกันอย่างแพร่หลาย จึงน่าจะมีการศึกษาผลกระทบของการศึกษาคอมพิวเตอร์ต่อความภาคภูมิใจในตนเอง และตัวแปรอื่น ๆ บ้าง โดยการเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเอง และตัวแปรด้านอื่น ๆ ระหว่างนักเรียนในโรงเรียนที่มีการบรรจุวิชาคอมพิวเตอร์ไว้ในหลักสูตร กับโรงเรียนที่ไม่มีการบรรจุวิชาคอมพิวเตอร์ไว้ในหลักสูตร โดยควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจจะมีผลกระทบ เช่น ขนาดโรงเรียน ที่ตั้งโรงเรียน ฯลฯ ให้มีความคล้ายคลึงกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา พงศ์พฤกษ์. ความสัมพันธ์ระหว่างกันของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก
ความวิตกกังวล และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- จรรยา สุวรรณทัต. "ปัญหาหย่าร้างในครอบครัว" จิตวิทยา สมาจิตวิทยาแห่งประเทศไทย,
2510.
- _____. "เยาวชนไทยกับการมุ่งอนาคต" ใน ประมวลบทความวิชาการระหว่างปี
พ.ศ. 2526-2531. หน้า 43-53. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคนอื่น ๆ. ปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทย. รายงานการ
วิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ชาญวิทย์ บุญเทียมประเสริฐ. เอกสารคำสอน วิชา สถิติ 511 วิธีการทางสถิติสำหรับการ
การวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันท. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับ
สุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นไทย, รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 ของ
สถาบันการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันท. จริยธรรมของเยาวชนไทย.
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ธารินี มิ่งวงศ์. การเปรียบเทียบสุขภาพจิตของวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศ
กับวัยรุ่นชายที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับเพศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

- ภาพร พุ่มพุกษ์. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 โรงเรียนพระนารายณ์ ลพบุรี. ปรินทิพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- นันทิกา แย้มสรวล. การศึกษาสถานภาพของครอบครัวที่สัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนและพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดราชบุรี. ปรินทิพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- นารา อีร์เนตร. "การรู้คุณค่าตนเองและครอบครัวบำบัด" คหเศรษฐศาสตร์. 29(1-2) : 27-33 ; มกราคม-สิงหาคม 2528.
- นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม. การศึกษานุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุตรดิตถ์. ปรินทิพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.
- นิภา ศรีไพโรจน์. หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2527.
- นวลละออ สุภาพล. ทฤษฎีบุคลิกภาพ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- น้องพรรณ เกิดพิทักษ์. สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์, 2530.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- พชนี วรกวิน. จิตวิทยาสังคม. โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด, 2522.
- มาริสา รั้วปัดย์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจในสัมฤทธิ์. ปรินทิพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
ศึกษาพร, 2528.
- ละม้ายมาศ ศรทัตต์ และ จรรยา สุวรรณทัต. อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของ
เด็กที่ ศาบลนาป่า อาเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. รายงานการวิจัย
ฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ครุสภา, 2510.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. "การส่งเสริมความสุขในวัยต่าง ๆ" แนวแนว 9:39 มิถุนายน-
กรกฎาคม, 2518.
- วรารักษ์ อินทรชัยศรี. ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับพ่อแม่ การยอมรับตนเอง
และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.
- วิเชียร เกตุสิงห์. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525.
- _____ . หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เรือนอักษร, 2524.
- ศศิกันต์ ธนะโสธร. ผลของการมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าห้องต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าใน
ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- ศักดิ์ชัย นิรุฒาวี. ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2532. อัดสำเนา.
- สามัญศึกษา, กรม. รายชื่อโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง สังกัดกองการมัธยมศึกษา.
กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

- สารทิ ธนกรวิทย์. การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรม ความเกรงใจ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่พฤติกรรมเชิงนิเสธและนิมาน. ปรินทิฟอนส์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- สุนารี เตชะโชติวิวัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง. ปรินทิฟอนส์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- สุภาพร ลอยด์. "ข้อสังเกตจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู" ใน ประมวลบทความวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์. หน้า 46-53. กรุงเทพฯ : สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานประเมินผลการพัฒนาในระยะครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6. กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2532.
- Atwater, Eastwood. Psychology of Adjustment. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1979.
- Bagley, C. and others. Personality, Self-Esteem and Prejudice. Hants : Saxon House, Teakfield Limited, 1979.
- Bass, B.M. Leadership, Psychology and Organizational Behavior. London : Harper & Row, Ltd., 1960.
- Branden, N. The Psychology of Self-Esteem. 15th ed. New York : Bantom Books, Inc., 1981.
- Bruno, Frand J. Adjustment and Personal Growth : Seven Pathway. 2nd ed. New York : John Wiley & Sons. 1983.
- Burns, R.B. The Self-Concept : Theory, Measurement, Development and Behavior. New York : Longman Group, Inc., 1979.
- Burnside, Irene M. and others. Psychology Caring Throughout the lifespan. New York, McGraw-Hill, Inc., 1979.

- Butler, J.M. and G.V. Haigh. "Changes in the Relation Between Self-Concepts and Ideal Concepts Consequent upon Client-Centered Counseling," in Psychology and Personality Change : Edited by Rogers, C.R. and R.F. Dymond. Chicago : The University of Chicago Press, 1984.
- Calhoun, G.Jr. and W.C. Morse. "Self-Concept and Self-Esteem : Another Perspective," Psychology in the Schools. 14 : 318-322 ; 1977.
- Cayne, J.C. "Depression and Response of Other," Journal of Abnormal Psychology. 85 : 186-193 ; 1978.
- Cobb, S. "Social Support as a Moderator of Life Stress," Psychosomatic Medicine. 38 : 300-314 ; 1976.
- Coopersmith, S. "Studies in Self-Esteem," in Contemporary Psychology. Edited by Atkinson, R.C. San Francisco : W.H. Freeman and Company, 1971.
- _____. Building Motivation in Young Children. San Francisco : Albion Publishing Company, 1975.
- _____. The Antecedents of Self-Esteem. 2nd ed. California : Consulting Psychologists Press, Inc., 1981.
- _____. SEI : Self-Esteem Inventories. California : Consulting Psychologists Press, Inc., 1984.
- Craig, Grace j. Human Development. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1976
- Dean, A. and N. Lin. "The Stress-Buffering Role of Social Support : Problems and Prospects for Systematic Investigation," Journal of Nervous and Mental Disease. 165 : 403-417 ; 1977.
- Edward, Allen Louis. Techniques of Attitude Scale Construction. New York : Appleten-century Crofts, 1957.
- Elder. G.H.Jr. Adolescent Socialization and Presonality Development. Chicago : Ran McNally, 1968.
- Erikson, E.H. ledntity : Youth and Crisis. New York : W.W. Northo & Company, Inc., 1968.
- Ganellen, Ronald J. and Paul H. Blaney. "Hardiness and Social Support as Moderators of the Effects of life Stress," Journal of Personality and Social Psychology. 47(1) : 156-163 ; 1984

- Gelfand, D.M. "The Influence of Self-Esteem on Role of Verbal Concitioning and Social Matching Behavior," Journal of Abnormal and Social Psychology. 65 : 259-265 ; 1962.
- Goebel, B.L. and D.R. Brown. "Age Difference in Motivation Related to Maslow's Need Hierachy," Developmintal Psychology. 17 : 809-815 ; 1981.
- Hamachek, D.E. Encounters with the Self. 2nd ed. Holt Rinehart and Winston, 1978.
- Hoffman, Michael A. and others. "Social Support and Self-Esteem in Adolescence," Psychological Abstracts. 76 (3) : 8105 A, March, 1989.
- Horrocks, J.E. The Psychology of Adolescence : Behavior and Development. New York : Houghton Mifflin Company, 1951.
- Hurlock, E.B. Adolescent Development. 4th ed. New York : McGraw-Hill, 1973.
- Jersild, A.T., C.W. Telford and J.N. Sawrey. Child Psychology. 7th ed. New York : Prentice-Hall, Inc., 1975.
- Juhasz, Anne McCreary. "Measuring Self-Esteem in Early Adolescents," Adolescence. 20(80) : 877-877 ; 1985.
- Kalellis, P.M. A New Self-lmage : Restoring a Positive Sense of Self. Texas : Argus Commications, 1982.
- Kinney, Pam and Mark J. Miller. "The Relationship between Self-Esteem and Academic Achievement," Psychological Abstracts. 76(11) : 38149, November, 1989.
- Lefrancois, Guy R. The lifespan. Belmont, California : Wadsworth Publishing Company, 1984.
- Levenberg, Lynda Helen. "Accuracy of Academic Self Assessment and its Relation to Age, Sex, Achievement. I.Q and Self-Esteem," Dissertation Abstracts International. 36(1) : 7299-A, May, 1979.
- Lyons, John S., Peter Purotta and Sharon Hancher-Kvam. "Perceived Social Support From Family and Friends : Measurement Across Disparate Samples," Journal of Personality Assessment. 52(1) : 42-47 ; 1988.

- Maruyama, G., R.A. Rubin and G.G. Kingsbury. "Self-Esteem and Educational Achievement : Independent Constructs with a common Cause ?," Journal of Personality and Social Psychology. 40 : 962-975 ; 1981.
- Maslow, A.H. Motivation and Personality. 2nd ed. New York : Harper & Row Publishers, 1970.
- McCandless, B.R. Children Behavior and Development. 2nd ed. New York : Holt Rinehart and Winston, Inc., 1967.
- Mead, G.H. Mind, Self and Society : From the Standpoint of a Social Behaviorist. Chicago : The University of Chicago Press, 1962.
- Meniel., Elton B. The Psychology of Being Human. New York : A Development of Harper & Row Publishers, Inc., 1975.
- Mussen, P.H., J.J. Conger and J. Kagan. Child Development and Personality. 3rd ed. New York : Harper & Row Publishers, 1969.
- Offer, Daniel., Eric Ostroy and Kenneth I. Howard. The Adolescent : A Psychological Self-Portrait. New York : Basic Books, 1981.
- Pearson, Judith E. "The Definition and Measurement of Social Support," Journal of Counseling and Development. 64 : 390-395 ; 1986.
- Primavera, L.H. W.E. Simon and A.M. Primavera. "The Relationship between Self-Esteem and Academic Achievement : an Investigation of Sex Differences," Psychology in the Schools. 11 : 213-216 ; 1974.
- Procidano, M. and K Heller. "Measures of Perceived Social Support from Friends and from Family : Three Validation Studies," American Journal of Community Psychology. 11 : 1-24 ; 1983.
- Roger, C.R. "A Theory of Therapy, Personality and Intepersonal Relationships as Developed in the Client-Centered Framework," in Psychology : A Study of Science. Vol 3 Edited by Koch, S. New York : McGraw-Hill, 1959.
- Rosenberg, M. Conceiving the Self. New York : Basic Books, 1979.

- Sarason, Irwin G. and others. "Assesing Social Support :
The Social Support Questionnaire," Journal of Personality
and Social Psychology. 44(1) : 127-139 ; 1983.
- Schaefer, C., L.C. Coyne and R.S. Lazarus. " The Health-
Related Function of Social Support," Journal of
Behavior Medicine. 4 : 381-406 ; 1981.
- Schwartz, Morry Avrum Joel. "Jewish Adolescent Self-Esteem
in Contemporary Society," Dissertation Abstracts
International. 48(9), P. 2804, March, 1988.
- Stagner, R. Psychology of Personality. 3rd ed. New York :
McGraw-Hill Book C ompany, Inc., 1961.
- Staub, E. Personality : Basic Aspects and Current Research.
New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1980.
- Suls, J.M. and R.L. Miller Social Comparison Process :
Theoretical and Empirical Perspectives. New York.
John Willey & Son, Inc., 1977.
- Tharenou, P. "Employee Self-Esteem : A Review of the
Literature," Journal of Vocational Behavior. 15 :
316-348 ; 1978.
- Zimet, Gregory D. and others. "The Multidimensional Scale
of Perceived Social Support," Journal of Personality
Assessment. 52(1) : 30-41 ; 1988.

ਮਾਫ਼ੀਆ

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง หรือเติมข้อความใน ..... ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. กำลังศึกษาอยู่ในชั้น

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3	☐ มัธยมศึกษาปีที่ 6
--	--
3. ระดับคะแนนเฉลี่ยที่ได้รับเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษาที่แล้ว ....
4. สถานภาพของครอบครัว

☐ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน
☐ บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม หรือถึงแก่กรรมทั้งคู่
☐ บิดามารดาหย่าร้างกัน

.....

ตอนที่ 1 แบบทดสอบบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนอ่านประโยคข้อความหรือคำถามในแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว จากตัวเลือกที่ให้มา โดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความที่นักเรียนเลือกตอบ ซึ่งตรงกับความเป็นจริงหรือ"ใกล้เคียง"ใกล้กับเรื่องนั้นมากที่สุด
2. กรุณาตอบให้ครบทั้ง 30 ข้อ เพราะถ้านักเรียนไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่ง แบบสอบถามนี้จะใช้ไม่ได้เลย

ตัวอย่าง

ข้อ (00) นอกจากตัวนักเรียนเองแล้ว ผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการเลือกแผนการเรียนของนักเรียนคือใคร

- พ่อ
- แม่
- ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน

ในข้อนี้ พ่อ หรือทั้งพ่อและแม่ ต่างก็คงเคยมีส่วนในการเลือกแผนการเรียนให้นักเรียน แต่เมื่อนามาพิจารณาและเทียบน้ำหนักดูแล้ว จะเห็นว่า แม่ มีบทบาทต่อการเลือกแผนการเรียนให้นักเรียนมากที่สุด มากกว่าพ่อ และมากกว่าทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน เป็นต้น เมื่อนักเรียนตัดสินใจแล้ว จึงกาเครื่องหมาย / ลงหน้าข้อความของแม่

ต่อไปนี้นักเรียนพิจารณาข้อความหรือคำถามที่ละข้อ แล้วพิจารณาเทียบน้ำหนักดูว่าใครจะมีบทบาทมากที่สุด ในแต่ละข้อ แล้วตอบตามสภาพความเป็นจริง คำตอบของท่านจะไม่ถูกนำมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคล แต่จะวิเคราะห์ออกมาในลักษณะค่าเฉลี่ยของส่วนรวม และคำตอบของนักเรียนจะถือว่าเป็นความลับ

- ค่าใช้จ่ายสำหรับเลี้ยงครอบครัว เป็นเงินรายได้ของใคร

ของพ่อเป็นส่วนใหญ่   ของแม่เป็นส่วนใหญ่

ของพ่อและแม่พอ ๆ กัน
- ถ้านักเรียนอยากไปทัศนศึกษากับเพื่อน และต้องค้างคืน นักเรียนจะต้องขออนุญาตและต้องได้รับการยินยอมจากใครมากที่สุด

พ่อ   แม่

พ่อหรือแม่ก็ได้
- งานในบ้านที่สมาชิกในครอบครัวหรือลูก ๆ ต้องช่วยกันทำ เช่น กวาดดูบ้าน ล้างจาน รดน้ำต้นไม้ ฯลฯ ใครเป็นผู้จัดแบ่งหน้าที่ให้ทำ

พ่อเป็นคนจัดส่วนใหญ่   แม่เป็นคนจัดส่วนใหญ่

พ่อและแม่ร่วมกันจัด

4. นอกจากตัวนักเรียนเองแล้ว ผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการเลือกแผนการเรียน
ของนักเรียน คือใคร
- พ่อ แม่
- ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน
5. เวลาที่นักเรียนต้องการขอเงินไปซื้อเครื่องใช้สอยส่วนตัว เช่น เครื่องเรียน
เสื้อผ้า นักเรียนจะขอเงินจากใคร
- ขอจากพ่อ เป็นส่วนใหญ่ ขอจากแม่ เป็นส่วนใหญ่
- ขอจากพ่อหรือแม่ก็ได้
6. ใครเป็นผู้สนับสนุนการเลือกอาชีพตามที่นักเรียนชอบ
- พ่อ แม่
- ทั้งพ่อและแม่
7. นักเรียนคิดว่า ถ้านักเรียนทำผิดรุนแรงมาก ใครจะเป็นผู้ตัดสินว่ากล่าวลงโทษ
- พ่อ แม่
- ทั้งพ่อและแม่
8. การซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้าน เช่น พัดลม ตู้เย็น โทรทัศน์
ใครเป็นผู้ตัดสินใจ
- พ่อตัดสินใจ แม่ตัดสินใจ
- พ่อและแม่ตัดสินใจร่วมกัน
9. ใครเป็นผู้ที่กดดันนักเรียนในเรื่องของการคบเพื่อน
- พ่อเป็นส่วนใหญ่ แม่เป็นส่วนใหญ่
- บางทีก็พอ บางทีก็แม่
10. ใครเข้าใจและตอบสนองความต้องการของนักเรียนมากที่สุด
- พ่อ แม่
- พ่อและแม่พอ ๆ กัน

11. ใครที่สามารถตัดสินใจ และยึดมั่นอยู่กับการตัดสินใจนั้นได้โดยไม่เปลี่ยนแปลง
- พ่อเป็นส่วนใหญ่   แม่เป็นส่วนใหญ่
- ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน
12. ใครเป็นคนแนะนำให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มทำอะไรใหม่ ๆ
- พ่อ   แม่
- ทั้งพ่อและแม่
13. ใครเป็นผู้กำหนดรายจ่ายต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว
- พ่อเป็นผู้กำหนด   แม่เป็นผู้กำหนด
- พ่อและแม่ตกลงร่วมกัน
14. เมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ จะได้รับการชื่นชมจากใคร
- จากพ่อมากกว่าแม่   จากแม่มากกว่าพ่อ
- จากทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน
15. ใครที่มักจะเป็นตัวแทนของครอบครัวไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ
- พ่อไปเป็นส่วนใหญ่   แม่ไปเป็นส่วนใหญ่
- พ่อและแม่ไปด้วยกันเกือบทุกครั้ง
16. ใครคอยปลูกฝังอบรมคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความเป็นพลเมืองดี ฯลฯ ให้กับนักเรียน
- พ่อเป็นส่วนใหญ่   แม่เป็นส่วนใหญ่
- ทั้งพ่อและแม่พอกัน
17. เมื่อนักเรียนเคืองร้อนใจ ใครที่ช่วยแก้ปัญหาให้กับนักเรียน
- พ่อ   แม่
- ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน

18. เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นกันภายในครอบครัว เช่น การไปเที่ยว หรือการไป
รับประทานอาหารนอกบ้าน ส่วนใหญ่จะคล้อยตามความคิดของใครมากที่สุด
- พ่อ แม่
- พ่อและแม่พอ ๆ กัน
19. ใครคอยดูแลดูแลการแต่งกายของนักเรียน ให้ถูกต้องตามระเบียบของ
โรงเรียน
- พ่อ แม่
- ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน
20. เมื่อสมาชิกในครอบครัวป่วย ใครตัดสินใจให้พาไปหาหมอ
- พ่อ แม่
- พ่อหรือแม่ก็ได้
21. ใครเป็นผู้ที่เก็บสะสมเงินทองหรือทรัพย์สินต่าง ๆ
- พ่อ แม่
- ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน
22. ผู้ที่เอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน คือใคร
- พ่อ แม่
- ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน
23. นักเรียนมักถูกทำให้ทำตามความเห็นของใครมากที่สุด
- พ่อ แม่
- ไม่แน่นอน บางทีก็พ่อ บางทีก็แม่
24. เมื่ออุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ภายในบ้านเสียหรือขาด ใครเป็นคนบอกให้
แก้ไขหรือ เป็นผู้ติดตามช่างมาแก้ไข
- พ่อ เป็นส่วนใหญ่ แม่ เป็นส่วนใหญ่
- ไม่แน่นอน อาจเป็นพ่อหรือแม่

25. เมื่อลูก ๆ มีเรื่องทะเลาะกันภายในบ้าน ใครเป็นผู้ตัดสิน
- พ่อเป็นผู้ตัดสิน
  - แม่เป็นผู้ตัดสิน
  - พ่อและแม่ร่วมกันตัดสิน
26. ใครเป็นผู้คอยให้คำปรึกษานักเรียน
- พ่อมากกว่า
  - แม่มากกว่า
  - ทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน
27. ใครเป็นผู้สร้างระเบียบต่าง ๆ ภายในบ้าน
- พ่อ
  - แม่
  - ทั้งพ่อและแม่
28. ในครอบครัวของนักเรียน ระหว่างพ่อกับแม่ นักเรียนจะเชื่อฟังใครมากกว่ากัน
- พ่อ
  - แม่
  - เชื่อฟังทั้งพ่อและแม่พอ ๆ กัน
29. เมื่อทางโรงเรียนเชิญผู้ปกครองไปประชุม โดยปกติใครเป็นตัวแทนไปประชุม
- พ่อไปร่วมประชุม
  - แม่ไปร่วมประชุม
  - ไม่แน่นอนอาจเป็นพ่อหรือแม่
30. นักเรียนคิดว่าใครเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในบ้าน
- พ่อ
  - แม่
  - พ่อและแม่พอ ๆ กัน

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความพึงพอใจในครอบครัว

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนอ่านประโยคข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ และพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน หรือตรงกับวิธีการปฏิบัติของพ่อแม่ที่มีต่อนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง มากที่สุดมาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพียงแห่งเดียว ในแต่ละข้อ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 9-10 ครั้ง ใน 10 ครั้ง หรือกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นทุกครั้ง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "มากที่สุด"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 7-8 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "มาก"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 5-6 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "ปานกลาง"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 3-4 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "น้อย"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 1-2 ครั้ง ใน 10 ครั้ง หรือไม่เกิดขึ้นเลย ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่อง "น้อยที่สุด"

ตัวอย่าง

ข้อ	เหตุการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0)	พ่อแม่อนุญาตให้เลือกซื้อเสื้อผ้าแบบที่นักเรียนชอบ	/				

2. กรุณาตอบให้ครบทั้ง 30 ข้อ เพราะถ้านักเรียนไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่ง แบบทดสอบนี้จะใช้ไม่ได้เลย และคำตอบของนักเรียนจะถือว่าเป็นความลับ

ข้อ	เหตุการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	พ่อแม่ชอบย้าให้เอาอย่างลูกของเพื่อนพ่อแม่ หรือเพื่อนของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียน					
2.	พ่อแม่ให้เงินนักเรียนเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายประจำวัน					
3.	พ่อแม่ไม่มีความสนใจต่อลูก					
4.	พ่อแม่และนักเรียนมักจะมีกิจกรรมสนุกสนานร่วมกันเสมอ					
5.	พ่อแม่บ่นว่านักเรียนสำรวจชอบแต่งตัว แต่ไม่เอาใจใส่การทำงาน					
6.	พ่อแม่ให้นักเรียนทำงานบ้านมากเกินไป จนไม่มีเวลาเรียนหนังสือ					
7.	เมื่อพ่อแม่มีปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่พอใจหรือกลัวมาจ มักชอบระบายอารมณ์ สัยกับลูก ๆ					
8.	พ่อแม่ชอบบ่นเวลาที่นักเรียนอ่านหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตำราเรียนจนรู้สึกรำคาญ					
9.	พ่อแม่มักบังคับให้ลูกคล้อยตามตามความคิดเห็นของท่าน					
10.	พ่อแม่ยึดถือประเพณีดั้งเดิมมากจนไม่ฟังเหตุผลของลูก ๆ					

ข้อ	เหตุการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11.	พ่อแม่จะดูค่านักเรียนหรือลงโทษ อย่างรุนแรง เมื่อท่านเกิดอารมณ์ โมโห					
12.	เมื่อนักเรียนเสนอความคิดเห็น พ่อ แม่ยินดีที่จะรับฟังความคิดเห็นของ นักเรียน					
13.	เมื่อนักเรียนป่วยมักได้รับการปฏิบัติ และดูแลอย่างดีจากพ่อแม่					
14.	นักเรียนเข้ากับพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง ได้ดี					
15.	หากนักเรียนกลับบ้านไม่ตรงเวลา จะถูกพ่อแม่ดูค่าหรือลงโทษ โดยที่ ไม่ฟังคำอธิบายของนักเรียนเลย					
16.	เมื่อนักเรียนมีเรื่องกุ่มใจ พ่อแม่ จะเป็นที่ปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาให้					
17.	พ่อแม่รู้จักเรื่องความสะอาดของ ร่างกาย ขี้วของเครื่องใช้ ของ นักเรียน จนรู้สึกรำคาญ					
18.	พ่อแม่ปฏิบัติต่อนักเรียนราวกับ นักเรียนเป็นเด็กเล็ก ๆ					

ข้อ	เหตุการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19.	พ่อแม่อนุญาตให้นักเรียนเลือกเรียนหรือเลือกประกอบอาชีพตามความถนัด หรือตามความชอบของนักเรียน					
20.	พ่อแม่รู้จักและเข้าใจนักเรียนเป็นอย่างดี					
21.	พ่อแม่ชอบทะเลาะกันเอง หรือมีความเห็นไม่ตรงกันเสมอ					
22.	พ่อแม่สนใจธุระอื่น ๆ มากกว่าไม่ค่อยเอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร					
23.	พ่อแม่ของนักเรียนเป็นกันเองกับเพื่อน ๆ ของนักเรียนทุกคน					
24.	พ่อแม่มักทำอะไรให้นักเรียนอับอายเพื่อน ๆ					
25.	พ่อแม่ไม่อนุญาตให้นักเรียนไปเที่ยวกลางคืนกับเพื่อน ๆ					
26.	เมื่อนักเรียนขออนุญาตไปเที่ยวบ้านเพื่อน พ่อแม่มักจะบ่นและไม่ค่อยอนุญาตให้ไป					
27.	พ่อแม่จู้จี้บ่นว่าเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนเห็นว่าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ					

ข้อ	เหตุการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29.	พ่อแม่ไม่ชอบให้เด็กเรียนฟังวิทยุหรือ ดูโทรทัศน์ ขณะทำการบ้านหรืออ่าน หนังสือเรียน					
30.	นักเรียนถือว่าการไปดูกีฬา ดู ภาพยนตร์ ดูการละเล่น เป็นการ พักผ่อนหย่อนใจ แต่พ่อแม่กลับบ่นว่า และไม่ค่อยอนุญาตให้ไป					

ตอนที่ 3 แบบทดสอบการสนับสนุนทางสังคม

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้ มีความประสงค์ที่จะวัดความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนช่วยเหลือ
 ในยามที่นักเรียนมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ นักเรียนได้รับการสนับสนุนหรือ
 ช่วยเหลือ มากน้อยเพียงใด จากบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน คือ พ่อ แม่ กลุ่มเพื่อน

ให้นักเรียนอ่านประโยคข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วกาเครื่องหมาย / ลงบนช่อง
 มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพียงแห่งเดียว ในแต่ละข้อโดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 9-10 ครั้ง ใน 10 ครั้ง หรือ
 กล่าวได้ว่าเกิดขึ้นทุกครั้ง ให้นักกาเครื่องหมาย / ลงบนช่อง "มากที่สุด"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 7-8 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้นักกา
 เครื่องหมาย / ลงบนช่อง "มาก"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 5-6 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้นักกา
 เครื่องหมาย / ลงบนช่อง "ปานกลาง"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 3-4 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้นักกา
 เครื่องหมาย / ลงบนช่อง "น้อย"

ถ้าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 1-2 ครั้ง ใน 10 ครั้ง หรือ
 ไม่เกิดขึ้นเลย ให้นักกาเครื่องหมาย / ลงบนช่อง "น้อยที่สุด"

ตัวอย่าง

ข้อ (0) พ่อเป็นผู้รับฟังที่ดี เมื่อข้าพเจ้าต้องการระบายความในใจ

 มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

2. กรุณาตอบให้ครบทั้ง 42 ข้อ เพราะถ้านักเรียนไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่ง
 แบบทดสอบนี้จะใช้ไม่ได้เลย และคำตอบของนักเรียนจะถือว่าเป็นความลับ

1. พ่อเป็นผู้พยายามช่วยข้าพเจ้าอย่างแท้จริง	-----	-----	-----	-----	-----
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. ข้าพเจ้าสามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัวของข้าพเจ้ากับพ่อได้	-----	-----	-----	-----	-----
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. พ่อเป็นผู้ช่วยให้ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้	-----	-----	-----	-----	-----
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. พ่อเป็นผู้ที่ใส่ใจความรู้สึกของข้าพเจ้า	-----	-----	-----	-----	-----
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. พ่อมักจะปลอบโยนข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้ามีความมกัลดกั้มาจ	-----	-----	-----	-----	-----
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. พ่อเป็นผู้รับฟังที่ดี เมื่อข้าพเจ้าต้องการระบายความมาใจ	-----	-----	-----	-----	-----
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. พ่อเห็นและซาบซึ้งในคุณค่าของข้าพเจ้าอย่างแท้จริง	-----	-----	-----	-----	-----
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. พ่อมักพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็นกับข้าพเจ้า	-----	-----	-----	-----	-----
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

9. ถ้าข้าพเจ้าริเริ่มทำการสิ่งใดก็ตามที่เป็นเรื่องที่ต้อง พ่อจะให้การสนับสนุน หรือ
ให้กำลังใจ

มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

10. พ่อเป็นผู้ตอบสนองข้าพเจ้า ในด้านวัตถุประสงค์ต่าง ๆ

มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

11. พ่อสนใจและเอาใจใส่ในตัวข้าพเจ้า

มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

12. พ่อรักและเข้าใจในตัวข้าพเจ้า ทั้งคำพูดและการกระทำ

มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

13. พ่อปฏิบัติตามคำสั่งญาติที่ให้ไว้กับข้าพเจ้า

มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

14. พ่อสนับสนุนให้ข้าพเจ้าทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ข้าพเจ้าชอบ

มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

15. แม่เป็นผู้พยายามช่วยข้าพเจ้าอย่างแท้จริง

มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

16. ข้าพเจ้าสามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัวของข้าพเจ้ากับแม่ได้

มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

17. แม่เป็นผู้ช่วยที่ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
18. แม่เป็นผู้ที่ใส่ใจความรู้สึกของข้าพเจ้า
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
19. แม่มักจะบอบบนข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้ามีความกลัวกลัวมาใจ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
20. แม่เป็นผู้รับฟังที่ดี เมื่อข้าพเจ้าต้องการระบายความในใจ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
21. แม่เห็นและซาบซึ้งในคุณค่าของข้าพเจ้าอย่างแท้จริง
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
22. แม่มักพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็นกับข้าพเจ้า
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
23. ถ้าข้าพเจ้าริเริ่มทำการสิ่งใดก็ตามที่เป็นเรื่องที่ถูกต้อง แม่จะให้การสนับสนุนหรือให้กำลังใจ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
24. แม่เป็นผู้ตอบสนองข้าพเจ้าในด้านวัตถุประสงค์ต่าง ๆ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

25. แม่สนใจและเอาใจใส่ในตัวข้าพเจ้า
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
26. แม่รักและเข้าใจในตัวข้าพเจ้า ทั้งคำพูดและการกระทำ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
27. แม่ปฏิบัติตามคำสั่งญาติที่เอาไว้กับข้าพเจ้า
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
28. แม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้าทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ข้าพเจ้าชอบ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
29. เพื่อนเป็นผู้พยายามช่วยข้าพเจ้าอย่างแท้จริง
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
30. ข้าพเจ้าสามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัวของข้าพเจ้ากับเพื่อนได้
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
31. เพื่อนเป็นผู้ช่วยให้ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
32. เพื่อนเป็นผู้ที่ใส่ใจความรู้สึกของข้าพเจ้า
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

33. เพื่อนมักจะปลอบโยนข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้ามีความกลัดกลุ้มใจ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
34. เพื่อนเป็นผู้รับฟังที่ดี เมื่อข้าพเจ้าต้องการระบายความในใจ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
35. เพื่อนเห็นและซาบซึ้งในคุณค่าของข้าพเจ้าอย่างแท้จริง
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
36. เพื่อนมักพูดคุยกะแลงเปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็นกับข้าพเจ้า
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
37. ถ้าข้าพเจ้าริเริ่มทำการสิ่งใดก็ตามที่เป็นเรื่องที่ถูกต้อง เพื่อนจะให้การสนับสนุนหรือให้กำลังใจ
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
38. เพื่อนจะให้ความช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าต้องการความช่วยเหลือในแง่วัตถุปัจจัย เช่น เงินจำนวนไม่มากนัก
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด
39. ข้าพเจ้ามีเพื่อนที่สามารถร่วมทุกข์ร่วมสุขกับข้าพเจ้า
-
- มากที่สุด   มาก   ปานกลาง   น้อย   น้อยที่สุด

40. เมื่อมี เรื่องผิดพลาด ข้าพเจ้าสามารถมี เพื่อน เป็นที่พึ่งได้

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
-----------	-----	---------	------	------------

41. เพื่อนยอมรับในตัวข้าพเจ้า

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
-----------	-----	---------	------	------------

42. เพื่อนมักจะทำตามความคิดเห็นของข้าพเจ้า

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
-----------	-----	---------	------	------------

ตอนที่ 4 แบบทดสอบความภาคภูมิใจในตนเอง

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนอ่านประโยคข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วให้นักเรียนกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง จริงมากที่สุด จริงมาก จริงครึ่งหนึ่ง จริงน้อย ไม่จริงเลย

เพียงแห่งเดียว ในแต่ละข้อ

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงครึ่งหนึ่ง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
(0)	ข้าพเจ้ามักวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ				/	

2. กรุณาตอบให้ครบทั้ง 35 ข้อ เพราะถ้านักเรียนไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่ง แบบทดสอบนี้จะใช้ไม่ได้เลย และคำตอบของนักเรียนจะถือว่าเป็นความลับ

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ครึ่งหนึ่ง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นคนไร้ ประโยชน์					
2.	ข้าพเจ้าเป็นคนที่เชื่อถือได้					
3.	ข้าพเจ้าขาดกำลังใจในการทำงาน					
4.	ข้าพเจ้ารับผิดชอบในการกระทำของ ข้าพเจ้าในด้านต่าง ๆ					
5.	ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความมานะพยายาม					
6.	ข้าพเจ้ามักวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ					
7.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าไม่มีใครให้ความสนใจ ข้าพเจ้า					
8.	ข้าพเจ้าพอใจในความสามารถของ ข้าพเจ้า					
9.	ข้าพเจ้าเป็นคนที่รำเริงแจ่มใสอยู่เสมอ					
10.	ข้าพเจ้ามักควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้					
11.	ถ้าเลือกเกิดได้ข้าพเจ้าจะไม่เลือก เกิดเป็นตัวข้าพเจ้าขณะนี้					
12.	ข้าพเจ้ามักคิดอยู่บ่อย ๆ ว่า ข้าพเจ้า เป็นใครอีกคนหนึ่งที่ไม่ใช่ตนเอง					
13.	พ่อแม่และข้าพเจ้ามักมีเรื่องพูดคุยและ สนุกสนานร่วมกันอยู่เสมอ					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงครึ่งหนึ่ง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
14.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณแม่รักและเอาใจข้าพเจ้าดี					
15.	เมื่อมองคุณแล้วข้าพเจ้าเป็นคนไม่ดีนัก					
16.	ข้าพเจ้าชอบอยู่กับคุณคนเดียว ๗ เป็นเวลานาน					
17.	ข้าพเจ้ามีความสุขมากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมกับคุณแม่และพี่น้องของข้าพเจ้า					
18.	คุณรอบครวข้าพเจ้าพี่น้องประคองกันดี					
19.	ข้าพเจ้าภูมิใจในคุณแม่ของข้าพเจ้า					
20.	ข้าพเจ้าลาจากใจที่จะเป็นเพื่อนกับคุณในบ้าน					
21.	คุณแม่มักจะไม่ใช่ใจในตัวของคุณข้าพเจ้า					
22.	ข้าพเจ้ายังไม่พอใจในสภาพครอบครัวของคุณข้าพเจ้า					
23.	คุณแม่เป็นที่ปรึกษาของคุณข้าพเจ้าได้ดี					
24.	ข้าพเจ้าเข้ากับญาติพี่น้องได้ดี					
25.	ข้าพเจ้าภูมิใจในอดีตต่าง ๆ ที่ผ่านมา					
26.	ข้าพเจ้าไม่ค่อยเข้าใจตนเอง					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงครึ่งหนึ่ง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
27.	พี่น้องไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้า					
28.	ครูอาจารย์ในโรงเรียน รัก สนใจข้าพเจ้า					
29.	ข้าพเจ้าเป็นที่รู้จักของเพื่อน และครูอาจารย์					
30.	เพื่อนไม่ค่อยสนใจข้าพเจ้า					
31.	เพื่อนไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้า					
32.	ข้าพเจ้ารู้สึกเหงาและไม่ค่อยมีเพื่อน					
33.	ข้าพเจ้ามีความภูมิใจในงานที่ข้าพเจ้าทำที่โรงเรียน					
34.	ข้าพเจ้ามักประสบความล้มเหลวในด้านการเรียนเสมอ					
35.	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายตัวเอง					

ע תוצאות

ตาราง 15 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ
ความพึงพอใจในครอบครัว โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนเป็นรายข้อกับ
คะแนนทั้งฉบับ (Item-Test Correlation)

ข้อที่	ค่า r	ข้อที่	ค่า r
1	.3659**	16	.5315***
2	.3621**	17	.4117***
3	.4327**	18	.2884**
4	.3052*	19	.3933***
5	.3194**	20	.6223***
6	.4708**	21	.6498***
7	.6041**	22	.5784***
8	.4810**	23	.3530***
9	.4731**	24	.5064***
10	.5670**	25	.4512***
11	.7186**	26	.4825***
12	.5569**	27	.6044***
13	.2730**	28	.4636***
14	.4830**	29	.5095***
15	.4352**	30	.6276***

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตาราง 16 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ
การสนับสนุนทางสังคม โดยใช้อำนาจสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนเป็นรายข้อกับคะแนน
ทั้งหมด (Item-Test Correlation)

ข้อที่	ค่า r	ข้อที่	ค่า r	ข้อที่	ค่า r
1	.5740***	15	.5808***	29	.4738***
2	.6174***	16	.4669***	30	.4775***
3	.6165***	17	.5962***	31	.3927***
4	.5015***	18	.5997***	32	.4550***
5	.5449***	19	.5490***	33	.5069***
6	.4850***	20	.4557***	34	.5273***
7	.5858***	21	.6253***	35	.4337***
8	.5106***	22	.4295***	36	.3358***
9	.5324***	23	.3796***	37	.3849***
10	.5235***	24	.4686***	38	.3185***
11	.5724***	25	.6146***	39	.4439***
12	.6015***	26	.6063***	40	.4853***
13	.4991***	27	.5829***	41	.3429***
14	.5664***	28	.3155***	42	.3774***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตาราง 17 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ
ความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนเป็นรายข้อกับ
คะแนนทั้งฉบับ (Item-Test Correlation)

ข้อที่	ค่า r	ข้อที่	ค่า r	ข้อที่	ค่า r
1	.3786***	13	.5018***	25	.6397***
2	.3169***	14	.5712***	26	.4485***
3	.4877**	15	.4901***	27	.4011***
4	.3040***	16	.5535***	28	.4442***
5	.4036***	17	.3988***	29	.3319***
6	.4682***	18	.5252***	30	.5691***
7	.5373***	19	.5523***	31	.5081***
8	.4065***	20	.3368***	32	.5489***
9	.3516***	21	.3511***	33	.3017***
10	.3049**	22	.4678***	34	.3638***
11	.4249***	23	.5775***	35	.6605***
12	.4739***	24	.4473***		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายสถิตย์ ชื่อสกุล ภัศระ

เกิดวันที่ 5 เดือน กันยายน พุทธศักราช 2499

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 71 ถนนรัฐภูมิ ต. รัตภูมิ

อ. ควนเนียง จ. สงขลา 90220

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวางรัชดาภิเษก ตำบลสทหำ อำเภอฉวาง

จังหวัดนครศรีธรรมราช 80150

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2515 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนพาคิใหญ่วิทยาลัย จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2517 บ.กศ. จากวิทยาลัยครูสงขลา จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2522 กศ.บ. (วิชาเอกเคมี วิชาโทคณิตศาสตร์)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

พ.ศ. 2535 กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในตนเองของบุคคลวัยรุ่น

บทคัดย่อ

ของ

สทิพย์ ภัศระ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

กันยายน 2535

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ปัจจัยที่นำมาศึกษาในการวิจัยนี้ ได้แก่ บทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา ความพึงพอใจในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม เพศ ระดับชั้นเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นบุคคลวัยรุ่นที่มีบิดามารดาที่แท้จริงอยู่ด้วยกัน และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวนทั้งสิ้น 373 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามรายละเอียดส่วนบุคคล แบบทดสอบบทบาทการนำครอบครัวของบิดามารดา แบบทดสอบความพึงพอใจในครอบครัว แบบทดสอบสนับสนุนทางสังคม และแบบทดสอบความภาคภูมิใจในตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

การเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ตามตัวแปรต่าง ๆ พบว่า บุคคลวัยรุ่นที่บิดาและมารดามีบทบาทพอ ๆ กันในการนำครอบครัว มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว และบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคคลวัยรุ่นที่บิดามีบทบาทในการนำครอบครัวจะมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกันกับ บุคคลวัยรุ่นที่มารดามีบทบาทในการนำครอบครัว บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลางและต่ำ และบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลาง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดามาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดามาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก และมารดามาก นอกจากนี้ บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนมาก มีความภาคภูมิใจใน

ตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดามาก, มารดา-เพื่อนมาก, บิดา-เพื่อนมาก และบิดา-มารดามาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคคลวัยรุ่นชายมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า บุคคลวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สำหรับบุคคลวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันทางด้าน ระดับชั้นเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน

ตัวทำนายที่มีนัยสำคัญหรือมีประสิทธิภาพสูง ในการทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น (y') ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม (X_6) ความพึงพอใจในครอบครัว (X_2) และ เพศ (X_7) ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น กับกลุ่มตัวทำนายทั้ง 3 เป็น .6027 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ตัวทำนายทั้ง 3 นี้ สามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของความภาคภูมิใจในตนเอง หรือสามารถทำนายความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น ได้ร้อยละ 36.33 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ ± 13.6010 และได้สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$y' = 58.5509 + .2477 X_6 + .5009 X_2 - 4.0627 X_7$$

FACTORS ASSOCIATED WITH SELF-ESTEEM OF ADOLESCENTS

AN ABSTRACT

BY

SATHIT PUSSARA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

September 1992

The purposes of this study were to study factors associated with self-esteem to adolescents. The factors included parents' leadership in family, family satisfaction, social support, sex, level of class and academic achievement. The subjects were three hundred and seventy-three adolescents who had both parents in the family. They were drawn from Mathayom Suksa 3 and 6 in secondary school in Bangkok metropolitan area by Multistage Random Sampling. The instruments used for collecting data were the adolescents' background questionnaire, the parents' leadership in family test, the family satisfaction test, the social support test and the self-esteem test. The data were analyzed by t-test, F-test and stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were as follows :

When comparing self-esteem with regards to those factors, the results showed that the adolescents who had fathers and mothers' leadership in family had significantly more self-esteem than those who had mothers' leadership in family and those who had fathers' leadership in family, but there was no significant difference between adolescents who had fathers' leadership in family and those who had mothers' leadership in family. The adolescents who had more social support from fathers-mothers had significantly more self-esteem than those who had more social support from friends, those who had less social support from fathers-mothers-friends, those who had more social support from fathers, those who had more social support from mothers. In general the adolescents who had more social support from fathers-mothers-friends had significantly more self-esteem than those who had less

---

social support from fathers-mothers-friends, those who had more social support from friends, fathers, mothers, mothers-friends, fathers-friends, fathers-mothers.

There are three predictors of adolescents' self-esteem (y') from Stepwise Multiple Regression Analysis, the social support (X_6), the family satisfaction (X_2) and sex (X_7), respectively. The three predictors in combination accounted for 36.33 % of the total variance. $R = .6027$, $P < .001$ in self-esteem ratings. The Prediction equation is

$$y' = 58.5509 + .2477 X_6 + .5009 X_2 - 4.0627 X_7$$

Standard error of estimate is ± 13.6010